

ש ע ר ש ע ר הנכורות השביעי

היות כל אדם חייב עליו בשיעורו להיות מונע את ערכותיו ואת פרפרותיו מפיו לתת מנה גדולה מבכורות צאנו ומחלבהן לעניים ומפיש עם בניו ובני ביתו על השולחן לדבר במ בדברי תורה האלפים קדומה ולה משפט הבכורה ולסיבה זו לו משפט הבחירה. זה שמו אשר יקראו לו דהבחירה. שער הבכורות ובו מבואר קיצור כוונת האכילה וכל סדר המערכה מערכת השולחן, ומאכלות אסורות וכוונת ברכת המזון וכל ברכות הנהיגין. גם כל סדר היום והוא תפלת מנחה וערבית וקריאת שמע שעל המטה.

פרק א

כוונת האכילה

סודעת זאת מרז"ל לעולם ישער האדם כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו מספוק בקרבך קדוש וגו' ולפי רוב העונה אמר הל"ל הזקן איזיל למגל חסד עם הדין אכסנאי דאי' כגו ביתי כו' והנה נא ידעת כי הלא זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו אומר בדעת מטרעת שהיא עבודת הבורא ית"ש ממש והלא זה נחת רוח עושה להבורא יתברך שמו ויתעלה כשאר עבודת הקודש וכיחוד הוא מבואר בספרי המקובלים. ודבר זה צריך ביאור כי הלא כמו זר נחשבו להיות אכילת האדם עולה לריח ניחוח וכדי לקרב כל אלה אל השכל נקדים הצעה אחת קמנה בקיצור היותר נמרץ מספר הגלגולים חלק שני הנכתב. וז"ל כיון שחטא אדה"ר נשאר טוב ורע מעורבים ונפלו הניצוצי הקדושה בתוך הקליפות והנה כל המצות אשר אנחנו עושים כל ימי חיינו וגם המיתה הכל הוא לצורך הכירוים ולפיכך בזמן שנית המקדש קיים היה עיקר הקרבן לעלות הניצוצות ולבררם ועכשיו שאין בהמ"ק קיים התפלה היא במקום הקרבן וגם על ידי האכילה הוא מתברר ואחר שיושלם כל הכירור אז יבא משיה וזה ענין המטר היורד מלמעלה וגורם להוציא צמחים ויש לעיין מי נתן כח לאותם הצמחים מן העפר העכור הזה. אלא הניצוצות הקדושים המעורבין בתוכן נותנים כח שיוצאים לחוץ כו'. וענין הכירור הוא שכיון שנפלו הניצוצות הקדושים בעומקא דתהומא רבא חוזרים ועולים בדי' יסודות דצח"ם ועולים העשבים שהם הצומח ואוכלים אותם הב"ח ומתעלים ואח"כ חוזר ואוכל אותם האדם והב"ח מתעלה בתוך האדם ומתברר וקליפה גסה שיש בה נעשית צואה שאין בה תועלת וזהו הקליפה האחרונה שבכל הקליפות שהיא צואה שבה נאמר צא תאמר לו ומשליך אותה לחוץ שאין בה ממש וכוה מתקן קליפת העשיה שכעשיה ולכן צריך לנקות עצמו קודם האכילה כמיש בזה"ק על זה אוהרה גדולה שהאוכל בגוף משוקץ לנקבים הוא כעובד עבודת גלולים ר"ל והנה עיקר אכילת האדם היא לצורך הכירור כי כשאוכל מדבק בנשמתו הניצוץ של הקדושה והפסולת דוחה אותה לחוץ וע"כ אסור ע"ה לאכול בשר מפני שאינו יודע לברר והצדיק בכרכותיו שמברך בכוונה על המאכל ובכוונת אכילתו לשיש הוא מברר ולכן צריך האדם לכיין בעת אכילתו שהוא מברר כל נצוצות הקדושה שבתוכו. וזאת היא כוונה

העיקרית שבאכילה מצד כוונת האכילה של הרב ז"ל היה כו' ולזה מאיזה בחינה שיאכל אדם בכוונה הוא מברר הנצוץ שבאותו בחינה והגלגול שבא בכמה כיון שהשליטה זמנה ונשחטה שחיטה כשירה והשליטה כל מה שהי' לה לתקן באותה בחי' ועולה מבי' למדבר והנה כל הכירור שאדם עושה בחיים הוא במעשה המצות ובאכילתו אבל בסתו כו' והאדם צריך לברר ולתקן נשמתו וג"כ לברר ולתקן כל מה שאוכל ולהקלות כל אותן הנצוצות כי סוד הגאולה תלוי' בזה עד שכל הקדושה תתברר וכשיובררו כל הנצוצות יעלו למעלה אז תהיה גאולה שלימה. עכ"ל ספר הגלגולים בקיצור נמרץ.

הנה און מלין תכתון וחיך אוכל יטעם לו כי כן יבורך גבר ירא ה' בכוונת האכילה אוכלא דאפרת הוא נצוצי הקדושה בכחינה ההוא ואכול תאכלו אותם בקדש פועל צדק כדובר משרים בתפלה כמבואר למעלה בשם ספר הגלגולים.

פרק שני

ביאור מהות נצוצי הקדושה

אחרי שדברנו בפרק הקודם מענין בירורי נצוצי הקדושה עתה באתי להסביר לאנוש כערכי כמצוי' מן החרקים בעד האשנבים נשקף מהות נצוצי הקדושה בענין אחד וישמע חכם ויוסיף לקח טוב עין שכלו הוא יבארך מהות ענין נצוצי הקדושה בכל הדברים, ונדבר בענין המאכל כי זה הוא בודאי יודה כל איש אשר נתן לו ה' חכמה וחלק לו כבינה שהטעם המורגש והתענוג שאדם מרגיש בהמאכל אשר הוא אוכל אינו גשמיית כי בדבר שנשמייתו עבה כעפר וכיוצא אינו מרגיש בהם טעם ותענוג כלל כשלוטם אותם והסיבה לזה מפני שאין בהם נצוצות קדושה רק מעט מזער כידוע ולרוב עביות גשמייתו אין אור הניצוץ מורגש בו. אבל בצומח ירדו בהם נצוצות קדושה הרבה מרגיש אדם בהם באכילת' טעם ותענוג והטעם והתענוג ההוא הם הנצוצות קדושה. אך לא כל הצמחים שוין בענין נצוצות קדושה שבהם כי בודאי בעשבים אף שהם צמחים אין בהם נצוצות קדושה כ"כ לכן אין אדם מרגיש באכילתם טוב טעם ותענוג כמו באכילת מיני זרעים כגון חיטין ושיפון ושעורים וכיוצא שיש בהם נצוצות רבות יותר ויותר מבעשבים וכ"ש אם נותנים בלחם ותבשיל ג"כ תכלין כגון כרכום ושאר מיני תכלין מרגיש האדם טעם ותענוג באכילתו יותר ויותר ויש שכח עצום בפת ותבשיל זה מפני שנחוסף ג"כ בו נצוצות קדושה מהתכלין. ואף ע"ז פקח עיניך וראה אמתת הדבר שהטעם ותענוג של אכילת בעלי חיים מורגש יותר ויותר מהרגשת טעם ותענוג של הצמחים וזרעונים אפילו מחובלין והוא לרוב ירידה בהם נצוצות הקדושה יותר ויותר מבעשבים נמצא מזה חכמה ישכילו זאת יבינו שהטעם והתענוג של כל המאכלים אינם גשמיית אך הם רוחניות ונשמה ניתן אל המאכל מעולמות העליונים הקדושים והם הם הנצוצות הקדושות שירדו מעולמות העליונים אל כל הצמחים לפי מדרגת כל א' וא' למינהו כמו הנשמה שניתן בגוף האדם העכור. והנה כשאדם אוכל המאכל בכוונה הנ"ל בהקדמה מס' הגלגולים והיינו לברר נצוצות הקדושה שבמאכל ההוא אז הנצוצות הקדושה שבמאכל ההוא שהם מעולמות העליונים הקדושים מתדבקין בנשמתו שגם היא מעולמות העליונים כי מצא מין את מינו. ועתה הגיע עת דודים וקול התואר נשמיע להסביר לאנוש כערכי ולתארהו

במחוגת השכל איכות הכירור והוא זה כי בטרם יאכל האדם גם רעב ואין כח לא שמה מים ועוף והאכילה נותן ליעף כח ולאין אוני' עצמה ירבה אין זה כ"א מנצוצות הקדושות שהיו במאכל כי גוף המאכל הם קיא צואה בלי מקו' עוצם כחו והמאכל עוברת לחוץ אחר כמה שעות של האכילה ועיקר הכח הם מהנצוצות הקדושות שנתדבקו בנשמתו כנ"ל ולמראה עיניו ישפוט ולמשמע אזניו יזכיה באמת כי הלא עינים להם ולו יראו בחוש כשיאכל האדם מדברים שאין בהם נצוצות הקדושה רק מעט מזעיר שם כגון עשבים לא ילך בכח האכילה ההיא כ"כ כמו בשאר אכילות שיש בהם נצוצות קדושה הרבה וא"כ אנו רואים בחוש כי כחו וראשית אונו ביתר שאת ויתר עוז באה לו לאדם מפאת הנצוצות הקדושות שבמאכל והנה כשהאדם מעלה הכל יפצה פיו בתורה הקדושה או בתפילה או שילך בכח האכילה ההיא שנתוסף בו מהנצוצות הקדושים לעשות מצות מעשיות מעלה הנצוצות הקדושים ההם למעלה בעולמות הקדושים ממקום שנפלו מקודם ועולים בדברי התורה והתפלה והמצוה שעשה כמבואר למעלה בכמה מקומות בזה"ק וכל דברי האדם מתורה ותפלה בוקעין רקיעין ועאלת לאתר דעאלת למעלה גם כל המצות אשר יעשה האדם הכל עולים למעלה ועולים גם נצוצות הנ"ל לשורשם כמו נשמת הצדיק היא העולה למעלה אל שורשה אחר פטירתו והתפשטותו מגשמייתו הנופני. עתה הראיתי לדעת סוד מהות הנצוצות הקדושות ואיכות כירורה בענין המאכל בקיצור נמרץ על דרך הפשוט והמשכיל על דבר ימצא מעצמו מוב טעם בכל פרטי הדברים וה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה ויראנו נפלאות מתורתו הקדושה אמן.

ואחר הודעי ספוק צרכינו די ביאור עולה בדבר הלמד מענינו צריכין אנו למודעי אופן המועיל ותנאי הנאות לו כי הכל לפי תנאו הכתוב בסי' הגלגולים שהעיקר לכירור ניצוצות כאכילתו הוא לימוד התורה על השולחן או הוא מברר ככוונתו הנצוצות הקדושים מכל המאכל אשר יאכל כנ"ל וזולת לימוד התורה בעת אכילתו אף שיכוין כוונות עצומות בעת אכילתו אינו מועיל להוציא הנצוצות הקדושות מהמאכל לכן מזהיר הזה"ק בהרבה מקומות על לימוד התורה על שולחנו ואפס קצתו תראה מאמרים מזה"ק בפרקים הבאים בעז"ה.

הנה זכרנו בא לפניך למעלה וממנו תשכילו ותבינו טוסדות גדול מעלת אכילת האדם על הכוונה הנ"ל כי בוראי הו' ביכלתו ית"ש ויתעלה לברוא את האדם באופן לכלית היות סיבת חיותו וקיומו תלוי באכילה ושתיה אף שכרא להם גופים אך כוונת הבורא ית"ש ויתעלה בבריות האדם דוקא על קומט האכילה ושתיה תלוי אופן חיותו וקיומו בכדי שיתקן האדם בזה תקון גדול ועצום להוציא ניצוצות הקדושות מתוך הקליפות כמו שמתקן תקון זה בשאר מצות מעשיות ולימוד התורה והתפלה. ועל ענין זה אמר דהע"ה שויתי ה' לגנדי חסיד שאף בדבר גשמיית שהי' עושה לא היתה כוונתו רק להוציא הנצוצות הקדושות שבהם שהם מעולמות העליונים הקדושים.

לכן אחיי ורעיי אהובי יזהר האדם בזה כשיאכל או ישחה ובודאי יהי' לו הנאה ותענוג מאותו האכילה או השתיה יעורר לבו בכל רגע בכל המאכל אשר יאכל או מכל המשקה אשר ישתה יתמה בלכבו ויאמר מה זה ההנאה והתענוג שאני טועם באכילה זו ושתיה זו אין זה כי אם הם הנצוצות הקדושים מעולמות עליונים הקדושים ויתשוב אם מנצוץ קטן א' קדוש שכאותו המאכל או המשק' הגשמיים הגיע לי תענוג והנאה כזה ק"ו הדברים איך יגיע לי הנאה ותענוג אחר פטירתה שאזכה להנות מזיו

כבוד העולמות הקדושים העליונים שהם עולמות התענוגים בעצמם שמהם לוקח הנצוץ קדוש הקטן הזה הניתן במאכל או במשקה זה אם הייתי מתדבק אף בעה"ו השפל בדברים הרוחנים ממש דהיינו ככוונת התפלה ובלימוד התורה הקדושה ובהודאות ושכחים בתמידות להשם יתעלה ויתרומם ובשאר מצות ולמה לי להתדבק בדברים הגשמיים באכילה ושתי' שאין בהם רק נצוץ אחד קטן של קדושה או בודאי אם יחשוב בעת אכילתו בזה יבזה תאוות הגופני באכילה ושתי' ולא ישגיח כלל על תאוות גופו המטונף שהוא צרעת ממשכא דהויא ובודאי אם יבא הרהור תאות לבו בעניני עה"ו ירחיק ויבזה התאוות במחשבתו כנ"ל לעולם ירגיז היציט על היצה"ר ותאוותיו. וכמה שלא ימשוך אחר תאוותיו אף במחשבתו ויבזה אותם בזה יכניע מאוד הקליפות כמ"ש בזה"ק ובר' לכב דלא אמשיך רעותי ולכי' לסטרא אחרא. ובוה"ק פ' תרוסה דף קל"א ע"א ז"ל גופיהו דצדיקיא דלא אתמשכו כהאי עלמא בתר הנאין דההיא קליפה תקיפא לא שלטא עליהו רוח מסאבו כלל דהא לא אשתתפו אבתרי' כלום כהאי עלמא וכמה דגופא אתמשך כהאי עלמא בתר ההיא קליפה והנאין וענוגין דילי' ומתקנין לי'. הכי אסתאב בתר דנפקת נשמת' מני'. גופין דצדיקיא דלא מתענגי כהאי עלמא אלא מתענוגי דמצוה וסעודתי שבתין וחגין וזמנין ההוא רוח מסאבא לא יכיל לשלטה עליהו דהא לא אתענגו מדילי' כלום והואיל' ולא נטלו מדילי' לית לי' רשו עליהו כלל זכאה איהו מאן דלא אתהני מדילי'. עכ"ל. ובודאי אם ישים אליו לבו כנ"ל וידבק תמיד במחשבתו בהבורא ית"ש ויתעלה בודאי לא יאכל ולא ישתה יותר מכדי קיום גופו לבד כדי להפריד עצמו מהגשמיות. והתקנה לזה שיפריד אדם עצמו מהגשמיות הוא שיוהר שלא יסתכל בעניני עה"ו כלל כי אם בעת צרכו ולא יחשוב בהם כלל אף במחשבתו כי בהסתכלותו בעניני עה"ו ואף בדבר מאכל ומשקה וכ"ש בדברים אחרים רחמנא ליצילן אף שיחשוב רק במחשבתו הוא מנשם א"ע. וישמח ויגיל האדם מאוד אם יודע בעצמו שזכה לסדרגה זו להכניע תאוותיו לכבוד הבורא ית"ש ויתעלה ואל יאמר האדם אוכל ואשתה הרכה על הכוונה הנזכר שהיא כדי להוציא נצוצות קדושה מהם ולהעלותם אדרבה בהכנעת תאוותיו הוא עובד עבודה תמה יותר ויותר להבורא ית"ש כי בזה מכניע הקליפות וסטרא אחרא ומוציא מהם נצוצות הקדושה יותר ויותר לכן מפליג בזה"ק בהרכה מקומות גודל מעלת תעניתו של אדם שהוא חשוב יותר לפני הבורא ית"ש מכל הקרבנות וכל כוונת הקרבנות היתה כדי להוציא נצוצות הקדושות ולהעלותם כנ"ל בהקדמה מס' הגלגלים. ובווהר הקדוש פ' משפטים ד' קי"ט ע"ב ז"ל זכאה עמא קדישא דאתקריאו עאנא דקב"ה למקרב גרמייהו קרבנין קמי' כמה דאתמר נחשכנו כצאן וקרבין גרמייהו כעאנין בתעניתא דכמעוט חלבא ודמא דתעניתא איהו חשיב יתיר מקרבא דבעירן דהוה מתמעט דמא וחלבא וכל אינון אמורין ופדרין דמתאכלין כל לי'יא. עכ"ל.

לכן אף בעת הצורך אדם לאכילה ושתי' דהיינו כשהוא רעב או צמא ורוצה לאכול ולשתות לשיש לעבוד ויצרו ובוראו כ"ה וביש בכח זה אחר אכילתו ושתייתו עכ"ז יוהר מאוד שלא ילך אחר האהבה בתענוגים שטועם באכילתו ובשתייתו שלא יגשם התענוג ההוא אך ישים אליו נפשו ועצמיותו בתענוג ההוא בעבודת הבורא ית"ש ויתעלה וקראתי לסיבת עונג לקדוש ה' ית"ש ודבר דבר בלבבך לאמר הלא התענוג הזה הם נצוצות הקדושים מעולם התענוג העליון הקדוש ולמה לי להתדבק באוכל זה הגשמי במיעוט תענוג שבא אליה מעולם העליון טוב לי יותר להתדבק בעולם התענוג

ש ע ר ה כ ב ו ר ו ת ש ב י ע י ק ל ה

עליון הקדוש עצמו ויתחיל לחשוב בגדלותו רוממותו ונפלאותיו אשר עשה היוצר והבורא ית"ש ויתעלה זכרו לעד שכרא בחכמתו הנפלאה עולמות עליונים קדושים לאין קץ וסוף ותכלית שמנצוץ אחד קטן קדוש שבא מעולם העליון להמאכל זה יש בו תענוג והנאה ומעם נפלא כזה מי יוכל לשער ולהשיג התענוג של העולמות העליונים הקדושים עצמן וכמחשבה זו יבא לאדם דביקות גדול ועצום באלהותו ית"ש ויתעלה ויגיד וישמח שמחה עצומה כיוצרו וכוראו ית"ש שכרא בחכמתו הנפלאה והנשגבה עולמות עליונים קדושים כזה וכמחשבה כזו אדם יושב על שולחנו כאן בעוה"ז השפל והעכור ואוכל בעולם התענוג העליון הקדוש וירגיל אדם א"ע לחשוב בעת ישיבתו לאכול המאכל או בעת שיקח בידו המשקה לשחות מחשבה זו שיש באותו המאכל או המשקה נצוצות הקדושים רוחנים ומהם יטעום התענוג וההנאה באכילתו ובשתיתו ואז כודאי כשיחשוב כזה קודם אכילתו ושתייתו לא יגשם התענוג שהם הנצוצות הקדושות ולהעלותם אל מקורם ושרשם ובוודאי כשיאכל האדם על הכוונה הנ"ל יקיים הפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד ובכל רכיך דעהו והוא יישר ארחותיך ודי בהערה זו. אף שיש שכל מהור ככוונת האכילה מהארז"ל לאו כל מוחא סובל לכוון עסקי כוונתו והלואי שיכוין האדם הכוונה הכללית הנ"ל עד שיאורו עיניו לגע במטע שכלו כיערת הדבש מהארז"ל.

פרק שלישי

ביאור איכות האכילה

ממצוא הפצוץ ודבר דבר על אופני קטבי כוונת האכילה בפרק הקודם עתה אבאר דבר חוק ומשפט איכות האכילה כפי השתנות הזמן וצבא אנוש עלי ארץ קיץ וחורף יום ולילה לא ישבתו עיני מעבדות הכורא ית"ש כאשר יבוא לפנינו. כי הלא עיניכם הרואות את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה מאורות ברקיע השמים להכביל בין היום ובין הלילה והיו לאותות למועדים וזמנים וזמן של זה לא כזמנו של זה הוד היום גדול בימות הקיץ מימות החורף, והנה אחי ורעי הלא תבינו מוסדות סדר האכילה שבוודאי אינו מן הראוי להשוות מידת האכילה בימי החורף כבימי הקיץ כי בימות הקיץ ראוי לאדם לאכול קביעות מעודתו ביום דוקא והיינו בחצות היום ולא בלילה כי בעוד היום גדול לעת לעשות לה' להתפלל תפלת המנחה יתעכב הסוּן שבמעיו קצת ועיניו יתפלל תפלת המנחה לעת מצוא בגוף נקי אך יזהר מאכילה מרובה וגסה ויתנהג בתחבולת שכתב החסיד בעץ חו"ה בשער הפרישות וע"ש, אבל במעודות לילות דקיץ ראוי למעט באכילה כל מה דאפשר ומה טוב ומה נעים לאכול רק איזה תבשיל לכד בלא לחם כלל בכרי שיוכל להתפלל תפלת שחרית בגוף נקי. וגם שיוכל לעמוד בלילה שלא יחטפנו השינה מרוב האכילה, וגם יוכל להיות כל הלילה עד הבוקר נעור לעמוד אחר אכילת איזה תבשיל לבד אם ירצה משאיכא אם יאכל בלילה הקצרה הוּו מעודת קבע אף אם יעלה על לבו להיות נעור כל הלילה לעמוד הוא מן הנמנע ובלתי אפשרי כי מרוב האכילה נעשו האיברים כבדים עליו ויחטפנו השינה ומשיחטפנו השינה ושכב וערכה שנתו שלא יקום בעוד לילה לומר התקן חצות שהוא חיוב גדול על כל עבדי ה' לעמוד בבית ה' בלילות לאזנן ולקונן על החורבן בהמ"ק ועל שבר בת עמי כי גדול כים שברם וכתנין זולף דמעות על פניו בקיץ וחורף יהי וע"כ צריך האדם למעט

אכילתו בלילה וזוהו וחדר שנחו מעיניו, ובימות החורף יתנהג האדם באכילתו היפך התנהגותו בקיץ שבסעודת היום מטעם בסעודה כל מה דאפשר ומה טוב שלא לאכול פת כלל רק איזה תבשיל כי קביעת הסעודה בימים הקצרים אף אם יאכל בחצות היום בודאי יהיו עליו איבריו כבדים בעת תפלת מנחה ומעריב ולא יוכל להתפלל ככוונה ישרה גם בלתי נקיות הגוף אך קביעות סעודתו יהי' בלילה כי בלילות הארוכים דחורף יכול אדם לישן כמה שעות אחר אכילתו ואח"כ לקום בחצות הלילה לעשות התיקון וללמוד ובסדר הזה ראוי שיתנהג אדם בריא כל ימיו למען יאריכון ימיו בעה"ז ולמען ייטיב לעוה"ב ודי בזה כדי הערה.

פרק רביעי

ביאור מהות האכילה

מדי עכרי לבאר איכות האכילה עת לכוננה על ישר כמו עופל וחזק בחזקת היר החוקה והעונש הגדול על האוכל מאכלות אסורות רחמנא לצלן וע"כ צריך האדם לזהר בהם מאוד ויעמוד מרחוק בתכלית הריחוק אפילו מחשש שלהם וביחוד בשרץ השורץ המצויים בטאכלים והם הנקראים מילכין בלע"ז שהיא דמיון הנמלה הנזכר בגמרא נמלה לוקה חמש שגם היא שרץ הארץ כנמלה שעוברין עלי' חמש לאוין. ובודאי חיוב גדול על האדם לחקור היטיב על זה בכל ימות השנה וביחוד בימות החמה שמצוי ביותר ועיני ראו גם באמצע החורף כמה כלים מלאים מהם גם בלחם שהיה מונח במרתף באמצע החורף מצאתי ג"כ בהם הנמלים הנ"ל ובודאי עתיד ליתן את הדין מי שאינו נזהר בזה היטיב לחקור ולברוק עד מקום שידו מגעת וביחוד בימות הקיץ בכל המאכלים ובכל המשקים שאוכל ושותה ובכל הכלים שנעשו בהם המאכל והמשקה דהיינו כלי חרס שמבשלים בהם רק משבת לשבת גם כלי קמח בודאי יש בהם מילכין גם בלחם וכנרופין שאופה או עושה בעה"כ על שכוּע או כ' שכוּעות בודאי נמצא בהם מילכין הנ"ל בדי' זה ימים אחר האפי' או עשיה וביחוד בנכינות הישנות גם הכלים שסונחים בהם נכינות וחמאה ראיתי בעיני אף בחורף ומכ"ש בקיץ שהם מלאים מילכין. גם ראיתי בעיני אף בימות החורף במשפך שמסננין עליה יין היו מילכין רצין ושכין בה. גם יזהר האדם מאד בקטניות וערשים שיברוק תחלה קודם בישול ע"י נפה דהיינו לרקדן על הנפה וכפסולת שיפלו מהנפה על השולחן או הרף יברוק ובודאי ימצא בהם מילכין רוחשים גדושים בחוד הפסולת ואת הכל ראיתי בעיני ולא מאומד דעתי וגם לא מפי השמועה אני אומר לכם.

גם בשרץ זבוכי' בודאי בטאכל או משקה שאינם מכוסין בכיסוי היטיב נופלים בהם הזבוכים וביחוד בתבשיל עב ובודאי לית ל"י ברירה לברר מהן הזבוכים בשעת אכילה ולהשליכם לחוץ כי אי"א לעמוד עליהם. וביחוד בסעודת לילה שאינן ניכרין בקערה כ"כ וחיוב על האדם לחקור ע"ז היטב. ועיני ראו ולא זר בקיץ ולפעמים אף בחורף בצלוחית שהיו שותים בו שכר שעורים או דבש מצאתי לאחר שעה או שתיים זבוכים קטנים שנחתו מלחלוחית השכר או הדבש הנדבק בצלוחית. לכן יזהר מאוד בזה לברוק הצלוחית מזבוכים קודם שתייתו בה ותקון גדול הוא תיכף למריקה שטיפה שאחר שתית השכר מורק ושטף במים היטיב. וביותר צריך לזרז לזהר בחומין הן בקיץ הן בחורף כי כלי שמעמידן בה החומץ היא מלאה זבוכים קטנים וחיוב על

הארם לסמן החומץ על ב' וג' מפות. ואף בעת הסינון יזהר מאד שלא יפרחו הזכוכים לתוך החומץ המסונן או על מאכל ומשקה אחר שהן עומדים בסמוך לכלי שהחומץ בה. יזהר הארם מאוד בקיץ גם בתחילת ימי החורף שלא ישתה שכר ואף שאר משקים רק מזכוכית לבנה זכה וכה יהיו נראים אף הזכוכים הקטנים ולא ישתה שום משקה מכלי עץ או מכלי חרס שבודאי נפלו בהם הזכוכים אם לא כסו אותם מתחלה ועד סוף בכסוי כראוי ואף אם כסו אותם במכסה כראוי א"א להזהר שלא יפלו בכלי טרם כיסו אותה ואף גם זאת ששוחה מזכוכית לבנה ימתין מלשחות עד שתשקע הרתיחה שקורין שו"ם בלע"ז וראיתי רבים וכן שלמים זיראים ששוחים דרך המפה. וביחוד צריך להזהר מזכוכים בתכשיץ ירקות שקורין (באטווינע) בלע"ז שבודאי נפלו זכוכים בקיררה בעת שהיתה מגולה ואינו ניכר כ"כ במביעת עין כקערה בשעת האכילה להשליכם לחוץ. גם בתולעים המצוי בבצלים ובכל הירקות וביחוד בכרוב שקורים היפ"טלך קרו"ט מצויים שם תולעים קטנים בין עלה לעלה דמיון פרעושים והן אמת יהגה חכי שרוב העולם נוהרים בזה ובודקין עד מקום שידם מגעת כל עלה א' בכד ובעל נפש ירחיק מאכילתם כלל ש' דבר שחיוב גדול על כל איש מאישי ישראל לחפש ולברוק אחריו ולחקור בכל החקירות במאכלים ובמשקים ובכלים שמונחים בהם אם לא תמצא בהם זכוכים ותולעים ומילבין בכדי שיוכל להנצל מאיסור אכילתם רחמנא לצלן שאיסור שלהם חמור מאיסור חזיר שעל אכילת חזיר לאו אחד ועליותם מזהר בכמה לאוין כנ"ס. ואף גם זאת שיהא הארם ירא שמים וגם נוהר בהם בשטרם בכל אומצו החקירה וכל היר המרבה לברוק עכ"ז לא יהי נכון לבו כמות בודאי שנצול מכל וכל מאיסורים אלו וביחוד מטיבין שמצויין במאכלים בקיץ בתמידות. אך חיוב גדול על הארם לעשות המוטל עליו וזאת אשר בכחך לעשות עשה לחקור עד מקום שירו מגעת ואז עכ"פ יהי שוגג והי ית"ש יהי בכסלך ויצלך מלכד ולא יאונה לצדיק כל און. אך מי שאינו חושש ע"ז כלל ואוכל ושוחה בלי בדיקה וחקירה גדולה מתחילתו תחלתו מוכיח על סופו ואף על הספק נקרא מזיד ועונשו גדול רחמנא לצלן ומה מאוד מפליג בזה"ק עונשי איסורים אלו שהרי הוא כאלו כופר בעיקר ולית לוי חולקא באלהא דישאל רחמנא לצלן ואעתיק לפניך מאמר אחד מזה"ק כדי לעורר לב האדם אל הוריוזות בזה. וז"ל הזה"ק פ' שמיני דמ"א ע"ב ת"ח כל מאן דאכל מאינון מאכלי דאסירי אתדבק בסטרא אחרא וגעיל נפשיה וגרמיה ורוח מסאבא שריא עלי. ואחוי גרמיה דלית לוי חולקא באלהא עלאה ולא אתי מסיטרי ולא אתדבק ב' ואי יפוק חכי מהאי עלמא אחידן בי כל אנון דאחידן בסטר דמסאבא ומסאבון לוי ודיינין לוי כבר נש דאיהו געלא דמרי.

הגידה לוי שאהובי נפשי אחיי ורעי וכי אין ראוי לאדם לפזל מלא קומתו ארצה וליתן כעפר פיהו ופלגי מים תרד עיניו יומם לא ישקוט ולילה לא ינוח אם קולע השקעה לשער בעצמו שלא הי' נזהר היטיב בעודו בחיים חיותו ממאכלות אסורות אשר אומץ עונשם חמור מכל עבירות שבעולם לפי הזה"ק הנ"ל שעל כל עבירות שבתורה אף על אותם שחייב בהם מ"ד מ"ם לאחר שמכל עונשו בגיהנם ובשאר עונשים כפי שנגזר עליו בעולם העליון עכ"פ יש לו חלק לעה"ב ויש לו חלק בקב"ה ית"ש. אבל זה שטימא עצמו וגופו ממאכלות האסורות מבואר במאמר הזה"ק הנ"ל שאין לו חלק כלל באלהי ישראל ולא בעה"ב ונידון לדרי דרין כנ"ל עליותו כתיב כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וגו' ומה לי עוד לזעק ולדבר על לב בני אדם האין די בעור

יסוד וסורש העבודה

קלח

עולה לבקר ולהתלהב לכב אנוש ייסר הזה"ק הנ"ל ובוכרו כל הרברים האלה הלך ילך ובכה חסיד לא יחשה על רוע מזלו אם ישער כנ"ל. ושמעתי על כמה אנשי מעשה שהולכים בעצמם אל בית הרמים לנקות אף כלי בית הרמים ממילכין וטוחנין בכל יום מעט תבואה ואופין לחם לצורך יום אחד בלבד וכן בכל יום ומכ"ש שנוהרים בכלים שבביתם לנקות אותם בכל יום מספק מילכין ע"י שרפה בקש ואשרי חלקם בזה ובכא. גם שמעתי על כמה אנשי מעשה שקודם אכילתם מנקים השולחן שיאכלו עליו היטיב מספק מילכין ונוהרים שלא יהי' מונח שום ספר על השולחן בעת האכילה כי כספרים מצוין ג"כ מילכין וחוששין שלא ירחשו מהספרים על המפה ועל הלחם. אחיי ורעיי מי זה האיש אשר בינה יחירה נודעת לו מזה"ק הנ"ל בחומר העונש של עון זה ר"ל ולא ישים על לבו ויחרד וילפת אורחות דרכם להזהר בכל מיני זהירות מעון המר זה אף בספק ספיקא אם ישער בדעתו שאפשר שיכול להיות במאכל או במשקה או בכלי זו מילכין או זבובים אזי ידך משוכות הימנו ואתה נמנע מלאכלן או לשותן כי נח לו לאדם שימסור עצמו לכבשם עת תאותו שעה קלה בעה"ז השפל והבזוי מלאבד אורות חלקו מאלהי ישראל ח"ו וחלקו בעה"ב שכולו ארוך לעולמי עד. ואין די להפקיע את עצמו בלבד בזהירות ההשגחי על עצמו יצא אלא על הכלל כלו יצא להזהיר את אחרים ג"כ וביחוד להרים מכשול מדרך עם ישראל להאופים שהמכשלה הזאת תחת ידם והמה כשלו ונפלו רבים חללים בעויה וחטא הרבים תלוי בהם כמה שאין נוהרים להבהב כלים שמשמשין בהם בכל יום ע"י שריפה בקש כי כל כלי אפיה שלהם ואף גם זאת כל כתלי בתיהם מלאים מילכין ר"ל אף בימות החורף. ואשרי חלקו מי שמשתדל את עצמו להיות איש כזה ליתן את פנאי שלו ולחקור ולדרוש בתמידות על אודות הדבר הזה לזכות כזה את הרבים וזכות הרבים תלוי בו ודי בזה.

גם כמדעך ברור באיזה שוחט שמעשיו אינם מתוקנים כיכ הוי זהיר מאוד מלאכול משחיטתו. ואף גם זאת להזהיר גם לאחרים ע"ז ובתחבולות תעשה דרך העברתו מלשחוט עור. ומה מאוד הוא ראוי וישר אל גאוני מדינה האיתנים מוסרי הארץ הרודים בעם להקהל ולעמוד על הפרצה וישמחו להם שמוח מצודות על כל זוכחי הזבח אשר בכל גבולם סביב שבכל ימות החול לא ישתו שום משקה המשכר מלבד שבתות ה' וי"ט כי בעו"ה גדלה המכשלה הזאת תחת ידם במשקה המשכר יומר לשותיו כח הרגשותיו. ולכו לא יבין בפנימת הסכין. וביחוד להטייל גודא רבא בארור לכל ירום איש את ידו ליקח את המאכלת לשחוט כי אם מי שיודע ללמוד גמרא ופוסקים. והן רבים עתה בשחיטה עוסקים. והכל שוחטים אף אם אינו מכיר צורתא דשמעתתא ואינו יודע מאי דקאמרי רבנן ואינו ירא שמים כלל כי לא ע"ה חסיד וכ"ל הפושט ידו ליטול חרב פיפיות ככה גברא נעשה מומחה לרבים בשחיטתו אוי לעינים שכך ראות ובודאי דבר זה מוטל על גדולי הדור גאוני המדינה בכל מה שיש בידם לחקן ולהרים המכשול מדרך עם קדוש וזכות הרבים תלוי בהם. ודי בהערה זו. גם משאלה שיש בה חלוקי דיעות בפוסקים ובשעת הדחק והפסד מרובה הוראתו שלא בקדושה להכשיר אם בעל נפש אתה הוי זהיר שלא תאכל משאלה זו. אך את זה לו תאכלו מכשר שהורה בה זקן ואין בו דין חלוקה כלל בפוסקים והדין מפורש כש"ע והוא פשוט כמשחל ביניתא מחלכא אין זה נקרא שאלה כלל אף שצריך לשאול עליו גם יזהר האדם מכשר בהמה שיש בה סכא. וז"ל התיקונים חקן עשרין וחמשה דף ע"ה ע"ב ואם ספר תורה איהו

חסר באתר דמלא או מלא באתר דחסר או אות חד חסיר או יתיר או חליף, ס"ת פסול, לאו איהו כדיוקנא רס"ת דלעילא כגוונא דא אינון חמש כנפי ריאה כגוונא דחמשה חמשה תורה. ורוא כגוונא דזה ספר דריהו ספר ישראל, אי אוני חסיר או יתיר או חליף, איהו חסרא פסול ומאן דעבר עליהו כאלו אעבר על אורייתא וחמשה חמשי דילה כו' כנפי ריאה צריך דלא יהא בה סרכות תמני סרי סרכות אינון מאן דעבר עליי כאלו אעבר ברית דאיהו חי עלמין כו'. ודי בהערה זו.

בשר אחוריים של בהמה האריוז' מוחיר שלא לאכול וביותר צריך להזהר במקום שאין יודע ומכירו להמנקר אם הוא ירא את ה' מרבים ובקי בטוב הניקור בהם ובשמותיהם כי גדלה המכשלה של איסור גיד הנשה רח"ל כמבואר פ' וישלח דף ק"ע ע"ב ועיי"ש. גם אזהרת האריוז' שלא לאכול שום לב של בהמה וחיי ועוף כי הם מרכיבים המזיקים לנפשו מאוד, ולא יאכל גבינה ביום שאכל בו בשר אפילו זה בתחלת הלידה וזה בסוף היום, גם אזהרתו שלא יאכל אדם אפילו ספק פת אסור ויאכל ככוונה דברים המותרים שנתברר לו בלתי שום ספק שאין במאכל זה שום איסור כלל וכלל. וז"ל האריוז' והאכילה דחול רובה הולכת לחלק החיצונים ומעוטה הוא הנכרר מהנצוצות הקדושה שנפלו בקליפות ונכנסו במאכל הנאכל עם איזה נשמת חוטא המתגלגל בו בעונותיו שנתקן הכל ע"י האדם האוכל המאכל ההוא ודוקא אם לא יהי המאכל דבר איסור ח"ו שאז אין הקדושה שבו ראוי לתקון ולפיכך האוכלה ניוזק בנפשו כי הקליפה הגוברת בה מסיתו לחטוא עכ"ל.

ויזהר האדם מאוד שלא יטי' אימה יתירה בתוך ביתו כנוצר בגמרא וביחוד על האמה שעוסקת בכישול תבשילין שמתוך אימה יתירה שעלי' מבעל הבית אף אם יארע לפעמים איזה איסור בכישולה דהיינו בכשר וחלב. תחת לשונה מסתרת הדבר ואינה מגדת כלל לאנשי הבית ואין איש מאנשי הבית שם בבית יודעים מאומה כי יראה מאימה שיש לה טבעל הבית ונודל הפגם של איסור כשר וחלב מבואר כזה"ק פ' משפטים דף קכ"ה ע"א ועיי"ש. לכן יזהר האדם מאוד בזה ואדרבה ראוי להזהיר בתמידות לאנשי ביתו וביחוד לזו שעוסקת בכישול תבשילין אם יארע לפעמים איזה שאלה באיסור כשר וחלב או בשאר דבר טריפות שכל תחוד ותסתיר הדבר ובוזה תמצא חן בעיניו כן ראוי לכל משכיל לדבר על כל אנשי ביתו בתמידות ודי בזה. גם יזהר האדם מאוד מאיסור הנאה של בשול בשר בחלב.

פרק חמישי

הנה מה מאוד צריך האדם להזהר בזה לפנות את עצמו קודם האכילה אם צריך לזה כמבואר כזה"ק פ' תרומה דף קניד ע"ב. וז"ל שלחן דבר נש אצטרך לאשתכחא בנקיותא דגופא דלא יתקרב למיכל מוונא דילי' אלא בנקיותא דגרמי' ועיד אצטרך ב"נ לפנאה גרמי' בקדמותא עד לא ייכול מוונא דשולחנא דכיאו דההוא מוונא דאתקין לי' בי' אתרעי קביה בגין דלא יתקרב על ההוא שלחן קיאו צואה דאיהו מרזא דמטרא אחרא ומטרא אחרא לא יקבל מההוא מוונא דשלחן דא כלום כו' ובגין כך אצטרך בר נש דלא יהיב מוונא דע"ג פתוריה לההוא קיאו צואה וכ"ש במעוי וכ"ש דאיהו טב לבר נש ובריאו ותקונא דגופא וע"ד שלחן איהו למיכל' כי ברכיו עכ"ל. גם איך ראוי לאדם להתנהג כמיש כזה"ק פ' מקץ דף קצ"ט ע"ב אף שמונותיו של

אדם קצובים ומוכנים לו ועבר כירה מוכן הוא לסעוד סעד להביא לפניו לאכול מן המוכן עכ"ז יתפלל קודם אכילתו לפני השם יתעלה ויחרום על מונותיו.

וז"ל שם בזה"ק פתח ואמר קרא אכתרי' איש אמונת רב ברכות דא הוא בר נש דמהימנותא דקב"ה ב'י' כגון ר' יוסא סבא דאע"ג דהוה ל'י' מיכלא דההוא יומא לטיכ"ל לא הוה מתקן ל'י' עד דשאי"ל מזונא קמי מלכא קדישא לבתר דצלי צלותיה ושאי"ל מזוני' קמי מלכא כדון הוה מתקין והוה אמר תדיר לא נתקין עד דינתנון מבי מלכא עכ"ל. ובזוודאי כי הוא זה כל האדם יכול לקיים עבודה זו לבוא אל המלך מלכו שיע להתחנן לו ולבקש מלפניו על מונותיו קודם הנטילה בתפלה קצרה בזה"ל. יהי רצון מלפניך רבון כל העולמים ואדוני הארונים שתתן לי פרנסתי ומונותי ומונות כל ישראל ברחמיך הרבים והטריפני לחם חקי בהיתר ולא באיסור ויקיים בי מקרא שכתוב פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון. ע"כ ודי בזה. ואחר ששפך את שיחו זו התפלה על מונותיו כנ"ל ימול ידיו לאכילה שני פעמים בסרוגין על כל יד ויד וכל פינות שאתה פונה דרך ימין תחלה ימול הכלי ביד ימין ויתן אותה לידי השמאלית ויריק בידו השמאלית על ידו הימנית תחלה ואח"כ על ידו השמאלית וכן נטילה שניה זה"ק והאריז"ל. וזו"ל שכר של נט"י לסעודה ולהיפך גודל העונש רח"ל מבואר בזה"ק פ' לך לך דף פ"ז ע"ב. וז"ל כל מאן דלא נטיל ידיו כדקא יאות אע"ג דאתעניש לעילא אתענש לתתא ומאי עונשי' לתתא דגרם ל'י' לגרמי' מסכנותא. כמה דעונשי כך. הכי הוא זכי מאן דנטל ידיו כדקא יאות דגרים לגרמי' ברכאין דלעילא דשראן ברכאן על ידיו כדקא יאות ואתברך בעותרא עכ"ל. ויזהר בהגבחה הידים בעת הברכה כמו הנטילה שחרית והוא מבואר בזה"ל ד' ט"ז ע"ב וז"ל בכרכת המזון אית י' מילין ידועין חד, לתקונא פתורא כפום ההיא מזונא ומאן דלא הוה ל'י' כל כך ויסדר פתורא איהו משוכח בגין דיתוב למיכל קמי מלכא דכתיב ואכלת לפני ה' אלהיך. תנינא. נט"י קודם אכילה כו'. תליתאה. נטילת ידיים דימול ימינא בשמאלא כו' דהא ימינא דבר נש כגזונא עלאה הוא למהוי ל'י' שבחא על שמאלא כו'. רביעאה. דצריך להגביה ידיו לאחר נטילה בשעה שמכרך ויזווג שני זרועתיו כאחת כשעת הגבחה ידיו כו' דכתיב שאו ידיכם קודש וברכו את ה' מ"ט בגין דאצבען אינון דיוקנא עלאי כו'. (אך יזהר שיהיו כפיו פרושות זה מזה כמבואר למעלה בשערים הקדומים מזה"ק). חמישאה. דצריך לברכא בכוונה ר"ל ברכת על נ"י בגין לאתערא ברכאן לעילא בדיוקנא דאצבען. שתיתאה. למהיב מההוא מיכלא למסכנא כו' ומצוה מן המובחר למהיב מההוא מיכלא דאיהו אכיל מכל שפר דאיהו אכיל מכל שפר דאיהו חאיב כו'. שביעאה. לברכה ברכת המוציא כו' ובגניי כך אצטרך לרקק כה"א דהמוציא כו'. תמנאה. דלא יהא נרגרן ובלען אלא כמאן דאכיל קמי מלכא כו'. תשיעאה. למהוי על פתורי' דברי תורה דהא תנינן שלחן דלית ב'י' דברי תורה הרי הוא כמאן דאכל מזכחי מתים כו'. עשיראה. סים אחרונים דאנון חוכא לאתעברא זוהמא בישא מיני' ולמהיב חולקא לסטרא בישא מההוא זוהמא דעל ידיו בגין דלא ישחכח מקטרגא לגבי' כו' עכ"ל בקצור היותר אפשרי. ואחר זה יכרך ברכת המוציא בכוונה עצומה וראוי לאדם כשיסיים סוף ברכה המוציא לחם מן הארץ שיכוין במחשבתו בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה' כי בודאי הוא אחד מגבורותיו של הכורא ית"ש ויתעלה ותכמתו הנפלאה בזה שאין שום שכל אנושי יכול להשיג אף אפם קצהו איך הוא הזרע גדולו מן הארץ וכבר בארנו מזה למעלה באריכות בשער הא' ודי בזה. ויזהר לרקק בה"א דהמוציא כמבואר למעלה

ש ע ר ה ב נ ו ר ו ת ש ב י ע י ק מ א

כמאמר הנ"ל גם בתיקונים תיקון י"ז דף ל"א ע"ב. ויזהר בכל התקונים שמבואר במאמר הזה"ק הנ"ל, גם יזהר האדם מאד בכל הדינים המבוארים בש"ע א"ח סי' קס"ז בענין בציעת הפת ובכל הדינים המבוארים שם כמ"י זה. גם יזהר האדם מאוד בדיון המבואר בסי' קס"ח סי' שאם אכל מפת הבאה בכיסנין שיעור שאחרים רגילים לקבוע עליו אף על פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו המוציא וברכת המזון לאחריו. והן עתה בעונותינו הרבים נכוכו בזה רבות בני עמינו שאינם נוהרים בזה וכיחוד עוברי דרכים אוכלים בלי נט"י ובלא המוציא מפת הבאה בכיסנין דהיינו שנלושו כחמאה וחלב אכילה מרובה עד שהם שבעים וגם אין מברכים אחריו ברכת המזון ועוברים על דינא דגמרא. לכן ירא שמים יזהר בזה מאוד. ויזהר האדם אף בשבת ויו"ט לטבץ פרוסת המוציא במלח ג"פ הארזי"ל. ויזהר האדם שלא לזלזל בפרורי לחם כמבואר בזה"ק פ' פנחס דף רמ"ד ע"א וי"ל מאן דמזלזל בנהמא זוריק ל"י בארעא עניותא רדיף אבחר"י. עכ"ל בקיצור.

פ ר ק ש ש י

יודע כמובא למעלה מאמר בזה"ק מתקוני השלחן תקונא שתיתאה לטיהב מההוא מיכלא למסכנא כו' ואשרי אדם שומע ל"י לשקוד בחמידות להשתדל שיהיו עניים מאוכלי שולחנו ואשרי חלקו בזה כמבואר בזה"ק פ' תרומה דף קנ"ה ע"א. וז"ל במאי זכי בר נש לאתערנא בהאי עדונא עלאה. בשלחן דיל"י. כמה דאיהו מערן על פתורי' נפשאן דמסכני דכתיב ונפש נענה תשביע מה כתיב בתרי' אז תתענג על ה' וגומר דאוף קב"ה רוי ל"י בכל אנון עדונין דמשח רכות קדושא עלאה דנגיד ואתמשך תדיר לתהוא כבוד עלאה עכ"ל. וכן כתב הארזי"ל שיוזהר האדם מאוד ומאוד להיות עניים על שולחנו. ומדי דברי בו זכור אזכרנו עוד להזכיר לאדם על מצות הכנסת אורחים אף שנודל מעלתה נראה בעליל לישנא דגלוי לכ"ל מגמרא הקדושה שאמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה מ"מ באתי לעורר את האדם על ענין פרטי המצוי בזמנינו על לומדים כי נרו וגם נעו ממקום שבתם שאינם כ"כ מפורסמים דפקי שערים שערי העזרה עזרת ישראל אשר בכל עיר ועיר להזכיר ולעמוד על נפשם לחיותם ברעב ולפעמים אין מאסף אותם הביתה אף ללינת לילה על א"ו וכיוצא ראוי לחקור ולדרוש אחריהם והסב חסיבם לביתך ולהאכילם כי לפעמים כלה פרוטה מכיסו לקנות דבר מאכל ואין כבודו לחזור על הפתחים ומצוה גדולה ג"כ להשתדל עבורו גם אצל אחרים להכניסם לביתם על סעודה אחת או שתים וגדול המעשה יותר מן העושה וראוי לרדוף אחר מצוה זו כמו שרודף אחר חייו. ודי בהערה זו הקצרה. וגודל מעלת הצדקה בכללות באורו נראה אור זורח הוא שם בשער הכולץ בעזיה שחברתי. ומעתה נחזור אל הראשונות בענין תקוני השולחן. יזהר האדם מאוד ומאוד בלמוד על השולחן והזה"ק גם הארזי"ל מזהירים ע"ז מאוד ומאוד. וז"ל זה"ק פ' תרומה דף קנ"ג ע"ב שלחן דלא אתמר על"י מלי דאורייתא על"י כתיב כי כל שולחנות מלאו כו' דלית ל"י חולקא בסטרא דקדושה כלום בגין כך שולחן דלא אתמר על"י מלי דאורייתא איהו שולחן דקיא צואה איהו שולחן דטעוא אחרא לית בההוא שולחן חולקא כזוא דאע"ה עלאה. שולחן דמלי דאורייתא אתמר על"י קב"ה נטי"ל ההוא שולחן ושוי ל"י לחולקי' ולא עוד אלא סורי"א רב ממנא נטי"ל כל אנון מלין ושוי דיוקנא דההוא שולחן קמי קב"ה וכל אנון מלין דאורייתא דאתמרו על"י מלין על ההוא פתורא ואתערט קמי' מלכא קדישא משמע דכתיב זה השולחן אשר לפני ה' דאתערט קמי' קב"ה שולחן דבר נש קיימא

לרכאה לוי' דבר נש' מכל חובי זכאה איהו' מאן דאלין' תרין קיימין' על פתורין מלי דאורייתא וחולקא למסכנין מההוא שולחן. כד' סלקא ההוא פתורא מקמי דבר נש תרין מלאכין קדישין' אורמנן תמן חד מימינא וחד משמאל' אחר אמר דא איהו' שולחן דמלאכא קדישא דפלני' קא' מסדר קמי' ומסדר יהא תורה פתורא דא כבכראן עלאין ומשחא ורבו עלאה קביה' ישרי עלווי' וחד אמר דא איהו' שולחן דמלאכא קדישא דפלני' קא מסדר קמי' דא פתורא די' עלאי ותתאי יברכון לוי' מסדר יהא האי פתורא קמי' עתיק יומין כהאי עלמא ובעלמא דאתי כו'. שולחן דבר נש זכי ליה לעלמא דאתי וזכי לוי' למזונא דהאי עלמא וזכי לוי' לאשתמודע' לטב קמי' עתיק יומין וזכי לוי' לאתוספא חילא ורבו באחר דאצטרך. זכאה איהו' חולקי' דההוא' בר נש בעלמא דין ובעלמא דאתי עכ"ל. ועי' ג"כ בדף קס"ח ע"ב מענין זה. גם בזהר החדש ובתקונים מלאים על כל גדלותו מזה. אך לקצר אני צריך. ודי בהערה זו. כתב הארז"ל יוהר האדם מאוד ומאוד שלא ימנע עצמו מלדאג על חורבן הכית ככל הסעודות והוא מזה"ק פ' תרומה ד' קנ"ז ע"ב וז"ל מאן דאתעדן על פתורין ומתענג באנן מיכלין אית לוי' לארכרא ולדאגה על קדושה דארעא קדישא ועל היכלא דמלאכא דקא אתחרכי וכגין ההוא עציבו דאיהו קא מתעצב על פתורין בההוא חדה ומשתייא דתמן קביה' חשיב עליו' כאלו כנה כיתי' וכנה כל אנן חרבו דבי מקדשא זכאה חולקיה' עכ"ל. ולכן נהגו לומר בחול קודם בהמ"ז מזמור על נהרות בכל ובשבת וי"ט שירי המעלות. בשו"ב ח"א את שיבת ציון. אך את זה תוכלו שאת בינה שכוראי אין אדם יוצא ידה כפה שח' ואומר המזמור בפיו ובשפתיו ולכו בל עמו. אך העיקר שיכנים בלכו ובסחשבתו צער החרבן ויקרע סגור לכו מהצער הגדול והראגה הגדולה על חורבן בהמ"ק בעת אמירת המזמור ודי בזה.

פרק שביעי

אתה הראית לדעת למעלה בפרק ה' בז"ח בתקוני השולחן תקונא עשירא' מים אחרונים דאנן. חובה לאתעברא וזהמא כישא מיני' ולמיהב חולקא לסטרא כישא מההוא וזהמא דעל ידיו בגין דלא ישחכה מקטרגא לגבי' כו'. עכ"ל ובזה"ק פ' תרומה ד' קנ"ד ע"ב ג"כ. ז"ל לבתר דאכיל בר נש ואתענג אצטרך למיהב חולקא דתמצית לההוא סטרא ומאן איהו מים אחרונים ההוא וזהמא דידין כו' וע"ד ודאי אנן חובא. חובא אנן ובאתר רחובה שריין ואיהו חיובא על בר נש למיהב לוי' חולקא דא. עכ"ל בקצור. ואזהרת הנטרא גלוי וידוע ומסורה לכל הוא ואין צורך להעתיקה. לכן יוהר האדם בזה מאוד אפילו לא אכל אלא פת חריבה. כן כתב הארז"ל. וכתב עוד שאם לא ינטל מים אחרונים יתהפך שולחן לנח"ש ומאריך באזהרה זו מאוד ע"פ הסוד. כל איש שורר בכיתו טוב להזהר בזה לשול מים אחרונים בכלי דוקא כמבואר בכ"י בש"ע סי' קפ"א סעיף ב' ע"ש. גם יוהר האדם מאוד שאם ידיו מלוכלכות משמנונית המאכל להעביר הוזהמא היטיב מעל ידיו כנשילת מים אחרונים ככדי שיהיו ידיו נקיים היטיב בעת ברכת המזון; ולא כמו שראיתי רובא דרובא אף שנוטלין מים אחרונים אחר אכילתם אין נותנים על ידיהם רק כמה טיפין מים וידיהם נשארים מטונפות מוזהמת המאכל ככראשונ'. וז"ל זה"ק פ' בלק דף קפ"ז ע"א כבואם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו וגו' ילפינן מהאי קרא דמאן דלא חייש להאי ויתחזי קמי' מלאכא בידין מוזהמת חייב מיתה מ"ט בגין דידוי דבר נש יתכין כרומו של עולם כו' אי כל דא אית בהו לית דינא למהוי בנקיו כד מברכין בהו לקביה' בגין דבהו וכדוגמא דלחון

ש ע ר ה ב כ ו ר ו ת ש ב י ע י ק מ ג

מתברך שמא קדישא כולו. כל מנופא וכל לכלוכא וכלי סליקו ליה לסטרא אחרא דהא סטרא אחרא מהאי מנופא ולכלוכא אתו ועיד מים אחרונים חובה וחובה אנון. עכ"ל בקיצור. ודי בהערה זו.

ואחר הנטייה ישפיל ראשי אצבעותיו למטה ויאמר זה חלק אדם רשע כו'. והאריו"ל כתב בזה כוונה עצומה וכתב עוד וזוה מגרש הסיא ומכלערי זה עומדת על שולחנו כאורת. עכ"ל. אך את זה לא תוכל כל מוחא לסמבל כוונת האריו"ל לכן מהראוי שיכוין האדם קודם נטיילת מים אחרונים כוונה כוללת בשמחה עצומה בזה הלשון הריני מוכן ומוזמן לטול ידי אחר האכילה כמו שתקנו חז"ל לתת בזה נחת רוח ליוצרי ובוראי ית"ש ויתעלה לשם יתוד קב"ה כו'. ויזהר האדם מאד שלא להפסיק בין נטיילה לברכת המזון בשום דבר ואפי' בד"ת כידוע דעיקר מה שארז"ל תיכף לנטיילה ברכה קאי על נטיילת מים האחרונים וברכת המזון וז"ל האריו"ל וכשנמל מים אחרונים לא יפסיק אף בלמוד תורה אלא יניח הכובע בראשו לברך ברכת המזון תיכף שהם אותיות כת"ף שהוא נכאב אם אינו זריו בזה. וקודם הכרכה יאמר למנצח בניגונת מזמור שיר אלהים יחננו כולו ואח"כ פסוק אברכה את ה' בכל עת כו' וזוה הוא מגרש הסיא העומדת על השולחן. ואח"כ יאמר פסוק סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם גם יאמר פסוק תהלל ה' ידבר פי כו'. ופסוק ואנחנו נברך יה כו'. ואח"כ יאמר פסוק וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה' ואח"כ יאמר ברכת המזון בלי דאגה כלל אלא בשמחה רבה. עכ"ל האריו"ל. אך משמעות לשונו שם שפסוק וידבר אלי זה השלחן לא יאמר רק כשיברך בזימון.

ואחר אמירת פסוקים אלו יברך תיכף ברכת המזון בלי הפסק כלל. אם הם שלשה יברך ברכת הזמון על הכוס דוקא. והוא מבואר ג"כ בזה"ק פ' פנחס דף רמ"ו ע"א. וז"ל שלשה צריך כוס אמאי כו' פחות משלשה לא צריך כוס. עכ"ל בקיצור. ויזהר האדם בכלל הדינים המבוארים בש"ע בכוס של ברכה בסו' קפ"ג וא' מהם הוא הדחה ושטיפה ויזהר האדם מאוד בזה. כמבואר בזה"ק פ' עקב ד' רע"ג ע"ב ברעיא מהימנא וז"ל תמינאה מים אחרונים כו' אמאי אקרי חובה אלא בארת רוא סס המות שריא על ידיו מוזהמין דעבדי בהו ברכה ועל כוס דמברכין עליו בלא טהרה אקרי טמא. ומה כוס דשותין בו טמא לברכה עד דהו מטהרי ליה בהדחה מלגו ומלבר כ"ש ידוי כו' עכ"ל. הרי מבואר בר"מ הקדוש שאם הכוס אינו מודחה ומשומף היטיב נקרא טמא לכן יזהר האדם מאוד קודם נטיילת מים אחרונים להכין הכוס של ברכה שיהיה נקי ומשומף היטיב וגם ראוי לחזור אחר כוס יפה דהיינו סוכוכית לבנה ויכוין בכלל זה להזור מצות בוראנו ית"ש ויתעלה ויזהר גם ככל הדינים המבוארים שם בש"ע בכוס של ברכה כי כל מה שמבואר שם הם דינא דגמרא ובכמה מקומות בזה"ק מבאר כל הדברים הנאמרים בכוס של ברכה ע"ד הסוד ותקונים גדולים בעולמות העליונים לכן יזהר האדם בהם מאוד וימצא הכל סדורה והולכת לפניו בש"ע סו' הני"ל ויזהר האדם במ"ש בש"ע סו' ק"פ ס"ב וז"ל כל מי שאינו משייר פת על שלחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם והוא מגמרא דסנהדרין. ומבואר ג"כ בזה"ק בכמה מקומות. ובפ' יתרו דף פ"ו ע"ב ז"ל תנינן אסור ליי לבר נש לברכא על פתורא ריקניא מ"ט משום דברכתא דלעילא לא שריא באחר ריקניא ובג"כ בעי בר נש כו'. עכ"ל. ויזהר האדם שלא יאחו הכוס בין אצבעותיו. כן הוא מבואר בזה"ק ובתקונים בכמה מקומות.

פרק שמיני

הזמנה מלמא היא

הנה אחר שקבל את הכוס בשתי ידיו והניחו על ידו הימנית כמבואר בש"ע כמ"י הני"ל יאמר הנוסח שאומרים ב"ל לע"ז רבותי מיר וועלין בענטשין בחדוה ושמחה ישמח בלבו ובמחשבתו בהזמנה ובהכנת השבח וההודאה לבוראינו ית"ש ויתעלה. וגודל החיוב של הזמנה והכנת השבח הזה שאנו אומרים בלשון לע"ז קודם התחלת ברכת הזמון מבואר בזה"ק פ' בלק בהינוקא דף קפ"ז ע"ב. וז"ל א"ר יהודה ל"ר יצחק כדרמי לן האי יינוקא לאו בר נש הוא. אכלו וההוא ינוקא הוה אמר מלי דאורייתא וחדושי אורייתא. אמרו הב ונברך (פ"י) זה שאנו אומרים ב"ל לע"ז מיר וועלין בענטשין) אמר להו יאות אמרתון בגין דשמא קרישא לא מתברך בכרכה דא אלא בהזמנה פתח ואמר אברכה את ה' בכל עת וגו' וכי מה חמא דוד לומר אברכה את ה' אלא חמא דוד דבעי הזמנה ואמר אברכה בגין דכשעתא דבר נש יתיב על פתורא שכינתא קיימא תמן וסטרא אחרא קיימא תמן כד אומין בר נש לכרכא לקב"ה סטרא אחרא אתכפי' וסטרא אחרא לאו איהו בכללא. ואי לא אומין בר נש לכרכא לקב"ה סטרא אחרא שמע ומשכששא למהו ל"י חולקא בההיא ברכה כו' ואי תימא נברך שאכלנו משלו דא הוא הזמנה. ברוך שאכלנו משלו דא הוא ברכה. הכי הוא ודאי. אבל נברך הזמנה אחרא איהו כו'. עכ"ל בקיצור. הנה אחיי ורעי הביטת א"ל מה שמבואר בזה"ק הני"ל גודל החיוב אל אדם הכנה והזמנה קודם ברכת הזמון הוא שאנו אומרים ב"ל לע"ז מיר וועלין בענטשין הנה מה מאוד ראוי בודאי לומר זה בשמחת הלב מאוד וישמח בלבו וישמח עצומה מאוד על שהכין את עצמו לברך ולהודות ויצרו וכוראו יתברך שמו ויתעלה וישמח שמחה עצומה כאלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד. ודי כוה.

ויתחיל לברך ברכת זמון וברכת זמון הוא שאומר הסברך נברך שאכלנו משלו והענייה שעונים הסברך והמסוכין ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. וז"ל אבודרהים וענין הזמון הוא רבוי שבח וגדולה להבורא יתברך שמזמנין ומחרין זה את זה ומתועדין יחד להודות לו לשבח ולפארו על שפע טובתו כמ"ש ונרוסמה שמו יחדיו. עכ"ל האבודרה"ם. אחיי ורעי כבר כתוב הוא ונערך הלא המה בקצובים למעלה כמה פעמים שעיקר השבח וההודאה היא בלב ובמחשבה לכן יזהר האדם בכרכת זמון בשלשה שהיא מדאורייתא כמבואר בטור שנעתיק לשונו לפנינו לקמן בעז"ה לאומרה בהודאה עצומה ובשמחה עצומה במחשבתו. וז"ל הזה"ק פ' תרומה דף קס"ח ע"ב ושמחת לפני ה' אלהיך דא איהו בכוס של ברכה כד בריך בר נש בכוס של ברכה אצטרך למחדי ולאחזאה חדוה ולא עציבו כלל כיון דנטייל בר נש כוס של ברכה קב"ה קאים על גביה ואיהו אצטרך לאעטפא ריש' בחדוה ולברכא על הכוס כמותב תלתא נברך שאכלנו משלו ובטובו חיינו דא אצטרך רעותא לעילא לגבי עתיקא דעתיקין כו' עכ"ל. הרי מבואר במאמר זה אחיי ורעי גודל מעלת ברכת הזמון וחיוב החדוה והשמחה בה וז"ל הטור סי' קפ"ח דברכת הזמון שאע"פ שהיא מן התור' אין בה לא שם ולא מלכות לפי שאינה קבועה עכ"ל הטור. ודי בהערה זו.

פרק תשיעי

כוונה בהמ"ז

מצות עשה מן התורה לברך ברכת המזון ובוודאי החיוב על האדם אפי' ביחוד לברך בכוונה עצומה ובשמחה עצומה. וז"ל הזה"ק פ' ויקהל דף ר"ח ע"א כתיב טוב עין הוא יברך ודאי בעינא טובא בחדוה ולא ויהו למגנא לברכא בחדוה דהא מההיא ברכתא ומההוא חידו נחן מלחמו לדר' אתר דאצטרך לאתזנא מכל' סטרין (רמו תקון להשכינ' הקדוש) כו' מלין אלין לא אתמסרו אלא לחכימין למנדע ארהא דאורייתא כו' מהכי אוליפנא כל' מאן דמברך ברכת מזונא כדקא יאות בחדוה ברעוחא דלבא כד מליק מהאי עלמא אתר אתתקנא לי' גו רזין עלאין בהיכלין קדישין זכאה איהו בר נש דנמיך פקודי דמארי וידע שבחא דלהון. עכ"ל בקיצור נמרץ וראוי לאדם לעיין בהזיק במאמר זה. אחי ורעי אהובי נפשי הביטו נא וראו ולו תדעו כמה פעמים מזהיר את האדם במאמר הזה"ק הנ"ל שיברך בהמ"ז בכוונה ובשמחת הלב דוקא. ושמעו שמעו מלחו על לשונו אמורה מגודל התקון בעולמות העליוני' הקדושי' שעושה בזה בכוונתו וכיחוד בשמחת לבו איש איש אשר כברכתו גם גודל שכרו ע"ז כמכואר הכל' שם. ועתה מה לי פה עוד להעיר אוון אנשים ואני עני מדעת נבזה וחדל אישים מה עוד לעוקק את פני בני אדם הלא די לבא מן הדין מאמר הזה"ק הערה עצומה ונפלאה. וז"ל הזה"ק דף ס"א ע"ב מאן דמברך בהמ"ז חדי לעילא וחדי לתתא ואצטרך לברך בחדוה וברעוחא דלבא בגין למתדי כו'. עכ"ל בקיצור. ודי הערה זו.

ברכה א' ברכת הון. וזה לשון אבודרה"ם. תמיד לא חסר לנו. על שם וארבעי' שנה בלכתם במדבר לא חסר. ולא יחסר לנו מזון לעולם ועד. בקשה היא על שם לא יחסר לחמו עכ"ל. ויזהר האד' מאוד שלא לדרג תיבת שם א-ג בנוסח כי אל זן ומפרנס אך ע"פ כהאר"י הנוסח העיקרי כי הוא אל זן כו' וכתב ג"כ בה כוונה עצומה. ברוך אתה ה' הון את הכל'. לא יחסוף אחרי' תיכף להתחיל ברכה שני' עד שיפרש ההודאה במחשבתו מה שהוציא מפיו ובשפתיו ויתן הודאה עצומה בשמחה עצומה במחשבתו להכורא יח"ש על שהוא זן ומפרנס כל' העולם כחסדיו וברחמיו. וגם עניית אמן של המסובין יהיה בהודאה ובשמחה עצומה בכוונה זו.

ברכה שנייה ברכת הארץ. וז"ל הגמרא במסכתא ברכות והובא גם כן בטור בס"י קפ"ו תניא ראי' כל מי שלא אמר ארץ חסדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא ירי חובתו. נחום המדי אומר צריך שיוכור בה ברית (והוא מה שאנו אומרים הנוסח ועל ברייתך שחתמת בכשרנו). ר' יוסי אומר צריך שיוכיר בה תורה (והוא מה שאנו אומרים הנוסח ועל תורתך שלמדתנו) ולא בא לחלוק אלא להוסיף. ר' אבא אומר צריך שיוכיר בה הודאה תחילה וסוף (פירשי' בתחלה נודה לך היא וכסוף ועל כולם ה"א אנחנו מודים לך). וז"ל הטור וכל מי שמשנה המטבע או שלא הזכיר מה שחייבו חכמים להזכיר לא יצא ירי חובתו והוא ג"כ שם בגמרא. וכתב עוד הטור וז"ל כתב אחי ר' יחיאל ז"ל מסופקני בהא דאמר לא יצא י"ח אי לעיכובא קאמר אי למצוה ונ"ל כיון דבהמ"ז דאורייתא לעיכובא קאמר וצריך לחזור ואם סיים הברכה חזור לראש עכ"ל הטור. עתה עם מגולה קדושי עליון אחי ורעי אדברה נא שלום בך לחזור על כל פרטי ההודאות שחייבו אותנו חז"ל בקבלתם מפה אל פה עד מרעיה מסיני להזכיר

בברכה זו של ברכת הארץ בחיוב גמור ולעכוכא כני"ל בטור. ההודאה שכתחלת הברכה שחייבו להזכיר בנוסח שאנו אומרים נודה לך ה' אלהינו הנה אהובי נפשי אחיי ורעי אם יאמר האדם תיבות אלו בשפתיו לבר נודה לך ה' ולבו בל עמו לשים בלבו ההודאה של פ"י המלות האלו איך אדם יוצא י"ח כפתח פתחי פיו ולבו לא נכון עמו כמה שחייבו אותו בגמרא הני"ל שיוזכר בה הודאה תחלה וסוף כי בודאי היתה קבלה איש מפי איש עד טרע"ה שתיכף כתחלת הברכה צריך האדם ליתן הודאה וז"ל ההודאה שכסוף הברכה ועל כלם אנחנו מודים לך ואיך נקראת הודאה כיון שלבו רחוק ממנו ועיקר ההודאה היא שמחה שכל"כ כני"ל ע"פ שכל"כ פשוט ורי כזה, ונחזור על חיוב השני שחייבו להזכיר בברכה זו והוא שאר"א כל מי שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בברכת הארץ לא יצא י"ח. בודאי כוונת ר"א ג"כ שחיוב גמור עלינו ליתן הודאה עצומה בברכה זו להשם יתעלה על שהנחיל אותנו ארץ חמדה טובה ורחבה כזו לנחלה וירושה עולמית באהבת ה' את אבותינו ואותנו ואם יאמר האדם תיבות האלו רק בפיו ובשפתיו ולבו בל עמו איך יוצא י"ח. גם הזכרת י"מ ועל שהוצאתנו היא מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים. הנה אף שלא נזכר בגמרא חיוב הזכרה זו אך בודאי כשתיקן יהושע מטבע ונוסח ברכה זו של ברכת הארץ כנזכר בגמרא בודאי תיקן הזכרת י"מ ג"כ ובודאי חיוב על האדם ליתן הודאה עצומה ע"ז בלבו ובשפתיו ועיקר ההודאה היא בל"כ. ונחזור על החיוב השלישי שנזכר בגמרא נחום המדי אומר צריך שיוזכר בה ברית וזה שאנו אומרים ועל ברייתך שחתמת בכשרינו והוא ברית המילה אות ברית קודש מטבח בטוחי חותם קדש לה' שהיא לנו לאות שהבורא ית"ש כרת עמנו ברית להיות לנו לאלהים ואנחנו נהיה לו לעם וע"י כריתות ברית המילה נתן לאברהם אבינו ע"ה ארץ הקדושה להיות לו לנחלה אחרת עולם לו ולזרעו אחריו ולעולמי עדי. עתה אחם ברוכי ה' זרע בניו לא ישקרו פלם טעגל דרכיך פלם במאזני משפט לה' כי גדול יום ה' כקרב למשפט אחר פטירתו טעה"ז אם ישאלו את האדם נתת הודאה עצומה כל ימי חיך ככהמ"ז להשם יתעלה על שבחר אותך לחלקו וגורלו הקדוש וחתם בכשרך ברית והוא ית' ויתעלה אלוה וארון ומלך ופטרון איך ישא פניו אם אמר כל ימיו החיבות רק בפיו ובשפתיו בל"כ ולא שם אל לבו כל"כ ההודאה על כל הני"ל אוי לאותו בושח. וז"ל הזה"ק זכאין אנון ישראל דקביה יתיב לון אות קייסא ועור כמה מאמרים אך לקצר אני צריך. גם בגמרא הקדושה מכואר גדול מעלת חותם ברית זה ואיך לא יתלהב לב האדם בהודאה זו להשם יתעלה ויתרומם ודי בהערה זו. ונחזור על החיוב הרביעי שנזכר בגמרא ר' יוסי אומר צריך שיוזכר בה תורה וזה שאנו אומרים ועל תורתך שלמדתנו שנתן לנו תורתו הקדושה והתמימה שקדמה לעולם אלפים שנה בכרי שבה נזכה לחיי העה"ב ולכל טוב הצפון. וגם כאמירתו ועל חוקיך שהודעתנו שהם המצוות הקדושים שצוה אותנו שבהם נזכה ג"כ לכל טוב הצפון. וגם כאמירתו ועל חיים תן וחמד שחוננתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו כו' איך יוצא האדם ידי חובת הודאה אם אומר כל הני"ל התיבות מן השפה ולחוק ולבו בל עמו בהודאה זו. אוי לאותו בושח אוי לאותו כלימה. ונחזור ג"כ על חיוב ההודאה שכסוף הברכה שנזכר בגמרא ר' אבא אמר צריך שיוזכר בה הודאה תחלה וסוף. והוא שאנו אומרים ועל הכל"כ היא אנחנו מודים לך כו' ובודאי כך מקובל איש מפי איש עד משרע"ה שצריך ליתן דוקא הודאה שנית בסוף הברכה ג"כ דרך כל"כ על כל הטוב שפרט מקודם ולא די לו בהודאה שכתחילת הברכה נודה לך ה'. ובודאי צריך שיתן

בהודאה זו השני' הודא' עצומה במחשכתו וכלכו יותר ויותר הודאה כלליות על כל הטובות שזכר עד הנה. אחי ורעי אהובי נפשי שימו לבככם לכל הרברים אשר רעה בעיני אדוניה אשר לא שם לבו למוצא שפתיו ועיכ יהנה לבו חכונות בכל ההודאות הנזכר בכרכה זו לצאת בזה ידי חובת גברא שחיכוהו חזי' בגמרא הקרושה כהוגן וכראוי, היינו כשיאמר האדם ההודאה שכהתחלת הכרכה נורה לך היא יכנים בלבו שמחה עצומה בהודאה זו באלהותו יתיש ויתעלה זכרו ועד ואחיכ מונה והולך הוא הטובות שהיטיב עמנו על שהנחלת לאבותינו ארץ כו' ויכוין בכל פרט ופרט של הטוב ההוא כמבואר למעלה ע"פ שכל פשוט. ואחר כל פרטי הטובות כשיאמר הודאה שני' שהיא ועל הכל היא אנחנו מודים לך כו' יכנים בלבו שמחה עצומה יותר ויותר בהודאה זו דרך כלל על כל פרטי הטובות שזכר עד הנה. ודעת לנפשך ינעם במה שתקנו חזי' בנוסח ברכה זו ההודאה תחלה וסוף היא ממש כדרך הנהגת העולם איש את רעהו כי הלא עינינו רואות ראי' חושית ושכלית באדם שנותן תשואות חן חן לחבירו על איזה טובה שעשה עמו ומה גם על טובות הרכה נותן לו הודאה דרך כלל כתחילה קודם שמפרט טובותיו שעשה עמו והרי אומר לו בלב שלם ובנפש חפוצה ובשמחה רבה בזה הלשון אני נותן לך אחי ורעי שבה והודאה על הטוב שעשית עמדי ופורט פרטי הטובות כזו כזו וכזו. הנה כודאי בעת שמפרט ופורט אותם הטובות מפרט אותם בשמחה עצומה ובלבו בוער ההודאה והשבת לחבירו על כל טובה וטובה בפני עצמה שעשה עמו ואחר שפרט כל הטובות ורוצה לפרוש מאתו ולילך לדרך או נותן לו הודאה דרך כלל בשמחה עצומה ובלב שלם יותר ויותר ואומר לו בזה' אחי ורעי אדברה נא שלם כך על כל הטובות שעשית עמי אני נותן לך שבה והודאה ומברך אותו אחי' בלב שלם ושמח עד מאוד ברכה הגונה וכוללה במלות קצרות ופורט מאתו והולך לדרך לדרך זאת חקרנוה כן היא. ועל הנהגה זו ממש תקנו לנו חזי' נוסח ברכה זו הודאה תחלה וסוף ופריטות הטובות באמצע ואחר הודאה שניה נותן ברכה להשם יתעלה היינו בחיכות יתברך שמך כפי כל חי לכן יזהר האדם לומר ברכה זו במחון ליתן ריוח והפסק בין כל טובה וטובה כדי ליתן הכחנה בין ענין לענין הטובה ההיא להכנים ג"כ בלבו הודאה בשמחה עצומה על הטובה שהוציא בשפתיו ולא יתחיל לפרט בפיו טובה שני' עד שהוא נותן הודאה לשעבר בלבו. יתברך שמך כפי כל חי תמיד ל"ו. בחיבות אלו יכנים צער גדול בלבו על חלוף שמו הגדול הסחולל בין האומות שאומרים איה אלימו צור חסיו בו יקומו ויעורכם יהי עליכם סתרה. ואנו מתפללים על ביאת משיח ב"ב ואז יכירו וידעו כל דרי תכל אפילו באיים רחוקים שאתה הוא ה' א' יחיד ומיוחד אפם זולתו. וזהו יתברך שמך כפי כל חי, היינו בין כל מין האנושי ולא יחולל שמך הגדול עוד. ככתוב ואכלת זכו', וחתמת הברכה ברוך אתה ה' על הארץ ועל המזון. יאמר ג"כ בהודאה עצומה בשמחה עצומה בלבו מאוד על ארץ הקדושה שנתן לנו וגם על המזון אף שבגמרא מפרט שפירושו ארץ דעבדא מזון עכ"ז ראוי לאדם לכוין ג"כ על המזון שנתן לו בזה השעה. ודי בזה.

ברכה ג' בונה ירושלים ז"ל הטור כסי' קפ"ח שלישיית בונה ירושלים ודוד ושלמה תקנום דוד תיקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ושלמה תיקן על הבית הגדול ולא למימרא שלא ברכו אותה עד שבא דוד ושלמה דהא דריש להו כוליהו מקרא אלא הם תקנו הכתוב לפי מה שנתוסף טובה לישראל כו' וצריך להזכיר בה מלכות דוד וזהו שאמר ועל מלכות בית דוד משיחך עכ"ל הטור בקיצור. הנה

אחיי ורעי אם ברכה זו ג"כ מדאורייתא ודוד ושלמה בנו תקנו לנו המטבע והנוסח בודאי לא יצא אדם י"ח אם יאמר ויבקש בקשה זו בפיו ובשפתיו בלבד בלא לב ולב ידבר ר"ל, לכן בין כל בקשה ובקשה יתן הפסקה וריוח קצת ויכנים צער גדול בלבו היינו כתיבות רחם נא היא על ישראל עמך, יכנים צער גדול בלבו על עם קדוש שהם כגלות המר הזה דווים ומחופים ודחופים ועי"ז מחולל שמו הגדול בין האומות ואומרים איה אלוהיהם, וכתיבות ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך, יכנים ג"כ צער גדול בלבו על זה שהם חרכים עתה מתי יבנו עוד. וכתיבות ועל מלכות בית דוד משיחך. יכנים ג"כ צער גדול בלבו עי"ז עד מתי תושבת מלכות בית דוד מאתנו עם קדוש ועד מתי תמשך מלכות הרשעה עובדי אלילים. וכתיבות ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו יכנים ג"כ צער גדול בלבו עד מתי בית מקדשינו ותפארתנו יהי לחרבה ומתי יבנה שנוכל להקריב בו את קרבנות חובותינו בכדי שיבא מזה נחת רוח ליוצרנו ובוראינו ביה וכ"ש ואשרי מי שיוכל להוריד דמעות ומים יורדה עיניו על שבר ושבר יחדיו יודבקו הנזכרים כזה בכל בקשה ובקשה יודע כמובא למעלה בפ' הקודם מאמר מזה"ק פ' תרומה גדול החיוב לדאג ולצער עצמו על השלחן צער חרבן בית מקדשינו וכיחוד בברכה שנתקנה ביחוד עי"ז וסיומא דמלחא כמאמר הנ"ל ובגין ההוא עציבו דאיהו קא מתעצב כו' קבי"ה חשיב עליה כאלו בנה ביתיה ובנה כל אינון חרבי דבי מקדשא זכאה חולקיה עכ"ל. וכיחוד כחתימת הברכה כשיאמר ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו בא"י כו' יאמר בכוונה עצומה ובשברון לב עד מאוד ויענה ג"כ אמן אחר ברכת עצמו בכוונה עצומה ויכוין באמן זה שני כוונות הא' תפלה הב' הודאה אמן הלאי שיבנה ירושלים מהרה וראוי להודות לך ית"ש שכודאי הוא הכונה ירושלים לעתיד.

ברכה ד' הטוב והמטיב ז"ל הגמרא במסכתא ברכות והוכח גם כן בטור סי' קפ"ט וז"ל ארבכ"ח א"ר יוחנן הטוב והמטיב צריכה מלכות ואטיקנא צריכה ב' מלכות בר מדודה חדא בשביל בונה ירושלים דכיון שתקנו ליומר מלכות בית דוד בכונה ירושלים ראוי היה להזכיר בו ג"כ מלכות של עולם אלא שלא רצו להזכיר מלכות של עולם אצל מלכות בית דוד, ולשון ב"י יותר מפורש וז"ל שאין להם להשוות ביחד מלכותא דארעא ומלכות דשמיא עכ"ל ב"י. עוד ז"ל הטור הלכך תקנו להזכיר בהטוב ומטיב מלכות כנגדה ואגב שתקנו להזכיר מלכות כנגדה תקנו נמי להזכיר כנגד ברכת הארץ לכך צריך להזכיר בה ג' מלכות וג' גמולות וג' הטבות וזה נוסחא בא"י אמ"ה האל אבינו מלכנו כו'. המלך הטוב הרי ג' מלכות. וג' הטבות המלך הטוב והמטיב לכל הוא ייטיב לנו. וא"א הרא"ש ז"ל ה' אומר כזה הסדר הוא המטיב לנו הוא מטיב לנו הוא ייטיב לנו כדרך שהוא אומר הגמולות הוא גמלנו הוא גמלנו הוא יגמלנו. עכ"ל הטור מגמ' דברכות הנ"ל. אחיי ורעי ראו עתה כי ברכה זו אף שאינה מדאורייתא רק מדרבנן היא עינינו רואות שתקנו ז"ל ברוח קדשנו כמפקד ובמנין מספר ג' מלכות וג' הטבות וג' גמולות דוקא לא פחות ולא יותר וב' מלכות אחרונות תקנו להשלמת שני ברכות אחרונות של ברכת המזון שהם מדאורייתא והם ברכת הארץ ובונה ירושלים שלא נזכר בהם מלכות. והנה בודאי השלמה בעי כוונה ואינו אדם יוצא ידי חובתו כמשה דבר ה' על שפתיו ולכו כל עמו בהשלמת שני המלכות של תשלומין עד שיאמר אותם בכוונה עצומה ממש כמו מלכות דפתחת שאר איזה ברכה הצריכה שם ומלכות בקבלת מלכות שמים שלימה לקבל אותו ית"ש ויתעלה על עצמו מלכותו וארנותו

ש ע ר ה ב כ ו ר ו ת ש ב י ע י ק מ ט

בשמחה עצומה. אך אם האדם מוכיר אותם בלא לב ידברו ואינו מכוון במש
לנוכח השם יתעלה ויתרומם מלכנו אתה או המלך הטוב אתה בודאי מה לי אם אמר
מלכנו או תיבה אחרת של חול מאחר שלא הי' כונתו לכך כתיבת מלכנו כוונתה
העיקרית כניף אין חילק כלל בין תיבה זו לתיבה אחרת לכן יתן האדם אל לבו
שגתחייב להזכירם כאן כחייב גמור להשלמת שני מלכיות של שני ברכות אחרונות של
ברכת המזון כניף וכן בג' המכות וג' גמולות שחייבו אותנו חז"ל הודאה זו בכרכה זו
דוקא בודאי אין אדם יוצא ידי חובתו בהם אם לא כיון בלבו ובמחשבתו הודא' עצומ'
בכל ג' המכות וג' גמולות. ודי בהערה זו. וז"ל האבודרה"ם ואמרינן בפרק שלשה שאכלו
שברכת הטוב והמטיב כיכנה תקנוה (פי' כ"ד של רבן גמליאל הוקן שביכנה תקנוה)
על הרוגי ביתר שהיתה עיר גדולה לאלהים והיו בה אלפים רכבות מישראל ואח"כ
גברה מלכות רומי עליהם ולכרום ונהרגו כלם ואז נגדעה לגמרי קרן ישראל ונשארו
נבלתם מאכל לעוף השמים זמן רב והיתה חרפה גדולה לישראל כדבר זה עד שישבו
ר"ג ובית דינו כמה ימים בתענית ובזכו אוצרותיו עד שנתנה להם רשות לקברם ואז
תקן ברכת הטוב והמטיב על רוב הטובה הזאת. הטוב שלא הסריחו כל אותו זמן
שנשארו על פני הארמה והמטיב שנתנו לקבורה דהינו טובה על טובה ותקנוה בסעודה
לפי שהוא מקום השמחה ולכן תקנוה ג"כ על שני היין ועל שמועות טובות ועל הגשמים
ואמרינן בירושלמי כשנחרבה ביתר נגדעה קרן ישראל ואינה עתידה לחזור עד שיבא
בן דוד ולכן סמכוהו אצל בונה ירושלים עכ"ל האבודרה"ם. לכן כיון שעיקר תקנת
ברכה זו על הרוגי ביתר ראוי לכיון בג' המכות כשאומר הוא הטיב יכוין במחשבתו
בזה"ל הוא הטיב להרוגי ביתר שלא הסריחו ושנתנו לקבורה ואני נותן לך יתיש
הודאה עצומה ע"ז הטובה. הוא מטיב עתה בכל טובות לעם ישראל ויתן ג"כ הודאה
עצומה במחשבתו ע"ז. הוא ייטיב לנו הפלה אלהבא וכן בג' גמולות יכוין ג"כ כוונה
זו ממש ודי בזה. הרחמן הוא כו'. אף שלא נזכרו כל נוסחות הרחמן בגמרא מ"מ בודאי
נתקנו מקדמוני' והובא ג"כ בטור מעניני' וע"כ ראוי לומר אותם בכוונה עצומה. ופסוק
פותח את יריך ומשביע לכל חי רצון. בנוסח ספרד נתקן פסוק זה בברכות הון קודם
החתימה וזה נוסחתה ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא כאמור פותח את יריך ומשביע
לכל חי רצון בא"י הון את הכל והאר"י כתב ע"ז כוונה עצומה מאד. ומהו אנו למדין
שעיקר נוסחת ברכת הון נתקנה כן להזכיר פסוק פותח את יריך קודם החתימה. ואנו
אף שמנהגינו שלא להזכיר פסוק זה קודם חתימת ברכת הון מטעם הכלבו שמביא הב"י
בסי' קפ"ז ואף שלא נראה סברתו להב"י ועיי"ש עכ"פ למנהגינו שנתקנה לומר פסוק
זה בסוף ברכת המזון חייב גדול על האדם לומר אותה בכוונה עצומה כי פסוק זה
מעיקר נוסחת ברכת הון כניף. ויזהר לשגר הכוס לאשתו ולאנשי ביתו כי הוא דינא
דגמרא מעשרה דברים שנאמרה בכוס של ברכה ונזכר גם בזה"ק בהרבה מקומות.
גם כל המסובים יזהרו לשתות מכוס של ברכה כמבואר בזה"ק פ' וירא ד' ק"ד ע"א
וז"ל בעי לי לבינ למשתי מההוא כסא דברכה בגין דיוכי לההיא ברכה דלעילא
עכ"ל בקיצור.

פרק עשירי

כוונת ברכת הנהנין

הנה זה בא כבר כמה פעמים למעלה בשערים הקודמים מגודל מעלת מחשבות קדושות של האדם שכל מחשבה קדושה הן של איזה תפלה הן של איזה הודאה עולה למעלה בעולמות העליונים והבורא יחיש מתפאר בה בכל העולמות אך עכ"ז בכל ההודאות ובכל התפלות צריך שניהם הרבו והמחשבה כמבואר למעלה מזה"ק לכן ירגיל האדם א"ע בתמירות במחשבות קדושות כהודאות וכתפלות וביחוד בעת ובשעה שמסדר שבחיו של יוצרו ובוראו יחיש ויתעלה בפיו ובשפתיו כגון ברכות הנהנין וכיוצא ראוי לו להוסיף הודאה במחשבתו יותר ויותר. וגודל מעלת ברכת הנהנין וצורך הכוונה בהם מבואר בזה"ק פי' עקב ד' ר"ע ע"ב וז"ל פקודא י"ח דא לברכא ל"י לקביה על כל מה דאכיל ושתי ואתהני בהאי עלמא ואי לא בריך אקרו גזלן לגבי קביה דכתי' גזל אביו ואמו והא אוקמוה חבריא כו' ואנון ברכאן אריק בר נש באנון מלין מההוא מקורא עלאה ואתברכין כל אנון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין ואתברכאן כלהו כחדא. וע"ד אצטרך בר נש לשואה רעותיה כרזא דברכאן בגין דיתברכון כו' כלא כחדא ומאן דמברך לקביה אתברך ונמייל חולקיה מאנון ברכאן בקרמיתא דכל עלמא לתתא כיון דשמא דקביה מתברך מתמן נחית ושרא על רישיה חולקא קרמא כו' כיון דההיא ברכה אתי' ושרייא על רישי' מתמן אתפשט בכל עלמא בשעתא דאנון ברכאן נחתין מתעטרין גו חקל תפוחין קדישין (רמו לשכינה הקדושה) ופגעי בהו כמה דרגין דממנן בעלמא ונחתא בהו ואמרי ומכרזי דא הוא דרונא דשרר פלוגי לקביה כו' עד כאן לשונו בקצור. וסיום המאמר כבר העתקתי בשער השני פרק ז' ועיי"ש.

והנה עיניכם רואות אחיי ורעי ידירי השם ואהובי נפשי את כל חוקק גדלו ומעלתו של ברכת הנהנין שכזה גורם שפע בכל העולמות כנו' בזה"ק הני"ל ואנון ברכאן אריק כינ באנון מלין מההוא מקורא עלאה ואתברכון כל אנון דרגין ומקורין ואתמליין לארקא על כל עלמין. והנה בודאי אחר כוונת הלב הן הן הדברים כי הן אוטר והן דברים בלי נשמע קולם והכין של אמירת הברכה בלבו ובמחשבתו ככוונה בודאי אינו גורם השפע בכל העולמות כמבואר באר היטב בלשון הזה"ק הני"ל וע"ד אצטרך בר נש לשואה רעותיה כרזא דברכאן בגין דיתברכון כו' הרי לפניך מפורש יוצא מפי הזה"ק שצריך דווקא כוונת הלב בברכה. ואף שהזה"ק הפריז על מרותיו במדה גסה לשואה רעותיה כרזא דברכאן שצריך האדם לכיון כסוד הברכה בסתר המדרגה וספירות העולמות העליונים כפי שמפרש שם להלן אך לאו כל אדם זוכה לחזות בנועם דבר סתר ולאו כל מוחא סביל דא לכיון כוונות עמוקות ונפלאות. ואין הקביה בא בטרונ' עם בריותיו ואת אשר תמצא ירך לעשות ככתך עשה ובמה שהורשת התבונן כפי אשר השיג יד שכלך והאלהים חשבה לטובה כאלו התכוין בכל הכוונות שכווננו אנשי כה"ג. והנה כוונות פשטיות שיבואר לפנינו בזה בעז"ה יכול כל אדם לכיון בהם ולכן כל אדם חייבים עליו לכיון בהם כדי שלא ימנע טוב מבעליו היינו כל העולמות שיגרום להם שפע טוב כברכתו כנ"ל בזה"ק. אחי ורעי אתה תחזה אורה חיים למעלה למשכיל כפיכ משער הזה שירגיל האדם את עצמו לחשב מחשבת בעת ושיבתו לאכול המאכל

ש ע ר ה כ כ ו ר ו ת ש ב י ע י ק נ א

או בעת שיקח בידו את כוס השתיה מחשבה המועלת שיש כמאכל'הווא או במשקה
היא נצוצות הקדושים ורוחנים ומהם יטעום התענוג וההנאה כאכילתו או בשתייתו ואז
בודאי כשיחשוב בזה קודם אכילתו ושתייתו לא יגשם התענוג ההוא שהם הנצוצות
הקדושים בעת האכילה והשתיה כדת וכף אדם יעשה עצמו בזה תיח' ולו יאכל' ולו
ישתה מאומד על הכוונה הנ"ל להוציא מהן נצוצות הקדושים ולהעלותם אל מקורם
ושרשם. ואח"כ יברך ברכה הראויה לה לפרי העץ או לפרי האדמה או למיני מזוני
ויחשוב כמחשבתו כשמתח' עצומה גבורות ה' גבורות ה' בזה הבריאה וחכמתו הנפלאה
בזה איך נתהווה פרי זו או תבואה זו כמאמרו ית"ש ויתעלה זכרו לעד. וכזה יכוין בכל
ברכת הנהנין אף בשותית המים אחר ברכת שהכל. גם בשעת אכילת הפרי הן פרי
אילנות או אדמה או פת הבאה ככסנין ונהנה מאוד מסיחוקה ומטעמה יחשוב בלבו
כנ"ל בפ"ב הלא זה יערב לחכי כנופת צופים אין זה כי אם הם הנצוצות הקדושים
מעולמות העליונים ואם מניצוץ קטן שכמאכל' או במשקה ההוא מורגש כי"כ תענוג
איך התענוג ההוא גדול בעולמות העליונים הקדושים בעצמם שמהם לוקח הניצוץ קטן
הקדוש הזה ומי יתן והי' לבבו שלם עם ה' לחזות בנועם התענוג ההוא. ויעלה על
מחשבתו גבורות ה' וחכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש ויתעלה בבריאה זו הפרי איצ"ן
או אדמה בטעמה המתוקה. וביחוד בשעה שאדם רעב מאוד או צמא מאוד כאיל תערוג
על אפיקי מים שאז בודאי נהנה מאוד מהמאכל' או מהמשקה אף במשען להם לבד
ובמשען מים אזי יחשוב כמחשבתו כוונה הנ"ל בשמחה עצומה ויכוין לתת בזה הכוונה
נחת רוח ליוצרו ובוראו ית"ש ויתעלה. ודי בזה. גם יזהר האדם בכוונות כל ברכה
אחרונה של ברכת הנהנין וביחוד בברכה מעין שלש שהיא מדאורייתא כמו ברכת המזון.
וכשימים בברכת בורא נפשות רבות ברוך חי העולמים יכוין כמחשבתו בשמחה עצומה
שאתה מחיה כל העולמות ובהעדר שפע קדשך אפי' רגע אחד יחכילו והיו כלא היו.
ואבודרה"ם כתב וז"ל בתלמודא דידן אינו מזכיר בה חתימה אבל בירושלמי חותם בה
ברוך אתה ה' חי העולמים. וכן חותם בה בסדר רבינו סעדיה וכן היה נוהג הרא"ש.
עכ"ל. וכן שמעתי מגדולי ארץ שחותמין ג"כ ברכה זו בשם. הנה שמעתי שמעתי ותרנו
בטני לקול הקריאה תצילנה אזני על קצת בני אדם שאינם נוהגין לברך ברכה אחרונה
אחר שתיית מים אזי לאותה בושח' כי הוא דינא דגמרא לפי פרש"י במסכת ברכות
דף מ"ה ועיי"ש והובא חיובא בטור ובש"ע סי' ר"ד בלי שום חולק. וראוי לאדם להנך
בזה בניו הקטנים משיתחילו לברך וחנוך לענף ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה
כי בעו"ה ראיתי שערוריה אין איש שם על לב כמה וכמה בני בעלי תורה ולא ידעו
כ"ל אף הנוסח של ברכת בורא נפשות ואצ"ל ברכה מעין שלש והנה דרדקי דבי רב
רכים ישחו מים ושאר משקים כמה פעמים ביום ואין יודעים לברך וגורם העדר נחת
רוח מיוצרו ובוראו ית"ש שהיה מן המוכן לבוא לית"ש בברכותיו של בנו הכל נקי
שאין בו חטא ובודאי עתיד האב ליתן את הדין ע"ז כי כפי גודלו של שכל מביאיהן
בתנוך עבודת בוראנו ית"ש כן גדול ענשו רחמנא לצלן למי שאינו משגיח על זה.
וז"ל הזה"ק פ' וישב דף קפ"ח ע"ב כתיצים ביד גבור כן בני הנעורים בנין דיכול
למילף להו ארחוי דקב"ה ויהא לוי אגרא טבא לעלמא דאתי כרכתיב אשרי הגבר
אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער לא יבשו כההוא
עלמא בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרנא עלווי דלית לך אגרא טבא כההוא

עלמא כההוא דאליף ליה לבריה דחילו דמאריה בארחווי דאורייתא. עכ"ל בקיצור. ודי בהערה זו.

וראוי להעלות ג"כ על הכתב ללמד לאנוש כערכי בענין ההודאה מחשבת האדם בברכת הנהנין. שאם אכל אדם כמה מאכלים ואח"כ שתה משקין ועל כולם הכרכה אחת היא לך הבא באחרונה ברכת בורא נפשות רבות וכוונתו הי' לפטור כל האכילות והשתיות באחרונה בברכה כאחת או ראוי לכוין בתיבות על כל מה שכרא להחיות בהם נפש כל חי על כל מיני אכילה שאכל ועל כל מיני שתיה ששתה היינו שיפרט במחשבתו ההודאה כשמחה עצומה בזה הלשון. אני נותן לך ית"ש הודאה על אכילה זו וזו וזו שאכלתי ונהניתי ועל שתיה זו וזו ששתיתתי. שאתה הכורא ית"ש ברא אותם להחיות בהם נפש כל חי וגם אני החייתי את נפשי בהם. לעבודתך הקדושה ואחר כן ימים ברוך חי העולמים כשמחה עצומה ככוונה. וכוראי ראוי לכל איש הישראלי מעם קדוש ליתן הודאה ליוצרנו וכוראנו ית"ש ויתעלה זכרו לעד ועל כל הנאה והנאה בפ"ע שנהנה מהיצירה והבריאה שיצר וברא הכורא ית"ש בעולם. ולא יפטור עצמו בברכה כללית במחשבתו על כמה הנאות שנהנה ודי בהערה זו. ויזהר האדם מאוד שלא יכרך שום ברכה עד שיהיו ידיו נקיים לגמרי שלא יהא בהם שום לכלוך ח"ו וכבר מוכא למעלה בענין מים אחרונים מאמר מזה"ק פ' בלק. וז"ל ג"כ פ' עקב ד' רע"ג ע"א ידיו מזהמות פסולות לברכה ואנון מים לרכאה יד דשריה תמן יד ה' כו' דעמי הארץ אינון שרץ מאן מועיל לון מבילה והשרץ שפחה בישה בידהון בגזל דכידיהון בגזל דברכאן דגזלין לקב"ה דלא ידעי לברכא ולא ידעי מאי איהו ברכה ומאי איהו זוזמא עכ"ל בקיצור ודי בזה. וכוזו נשלם הפרק וקיצור כוונת ברכת הנהנין.

פרק אחד עשר

תפלת מנחה

ו"ל האבודרהים ונקראת זאה התפלה מנחה מפני שבשעה עשירית מן היום שנברא בו אדמ"ר חטא וזהו שכתב לרוח היום ומתרגמינן למנח יומא עכ"ל. וז"ל הטור וכשיגיע זמן תפלת המנחה יתפלל ומאוד צריך לזהר בה דא"ר חלבו א"ר הונא לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה כו' עכ"ל. וגם הזה"ק מזהיר מאוד להתפלל אותה בכוונה עצומה יותר מבתפלת שחרית וערכית כמבואר פ' ויחי ד' ר"ל ע"א. וז"ל כתיב אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב מאן צללי ערב אינון מקטרגי דעלמא ורוגזי דדינן דומינן בהחיא שעתא וע"ד תנינן דבעי בר נש לכוונא דעתא בצלותא דמנחה. בכלהו צלותא בעי בינן לכוונא דעתא ובהאי צלותא יתיר מכלהו בגין דדינא שריא בעלמא וע"ד זמן צלותא דמנחה יצחק תקין לה והא אוקטוה עכ"ל. והאר"ז"ל כתב ג"כ וז"ל מפני שעתה הוא זמן שליטת הדיני צריך להזהר בו מאוד יותר מסשחרית שלא יתאחו בו החיצונים כו' ע"ד כאן לשונו ודי בהערה זו. האר"ז"ל קודם תפלת המנחה היה חוקר אם אין אתו שכיר יום לשלם לו כיומו שכרו לכל יתעכב ע"ז תפלתו לעלות למעלה. ונגודל עון של הלנת פעולו שכיר בעויה יבואר בשער הכולל פרק י"ח. ויזהר האדם לקבל על עצמו מ"ע של ואהבת לרעך כמוך גם קודם תפלת מנחה וערכית כזכר למעלה בתפלת שחרית וע"ש בשער הב' פ"ח. ויזהר

ש ע ר ה ב כ ו ר ו ת ש ב י ע י ק נ ג

לומר קודם אשרי פרשיות הקרבנות ופסקי ה' צבאות כל פסוק ג"פ בהתלהבות גדול. ואח"כ יאמר אשרי ככוונה גדולה ובהתלהבות גדול במבואר למעלה בתפלת שחרית ופסוק עיני כל אליך ישברו כו' פוחה את יריך כו' מבואר בתפילת שחרית ככוונה אשרי שקודם וכו' לציון ע"ש. ואחר תפלה י"ח אף אם התפלל ביחידות יתוודה כנ"ל בתפלת שחרית. ונפילת אפים כנ"ל ואח"כ עלינו. וכ"כ האריו"ל שיש לומר גם אחר תפלת המנחה עלינו. ואחר שבח עלינו של תפלה זו יאמר ב' מזמורים הנ"ל אחר תפילת שחרית.

ת פ ל ת ע ר ב י ת

קודם תפלת ערבית יאמר שיר המעלות הנה ברכו אה ה' כו'. והעיקר הפסוקים ה' צבאות. והוא רחום כו'. תקון אמירת פסוק זה בתפלת ערבית הוכח בזח"ק ובתקונים בכמה מקומות. וז"ל פ' תרומה ד' ק"ל ע"א צלותא דא' אויה לאננא עלן מגו פחד בלילות מגו פחד דכמה סטרין פחד גיהנם דהא בהתי' שעתא מרדי לחייביא כגיהנם על חד תרין מליטמא ובגין כך מקדמי ישראל למימר והוא רחום דאיהו בגין פחד דגיהנם עכ"ל. לכן יזהר האדם לומר פסוק זה ככוונה עצומה ברכו כו'.

ברכה א'. מ ע ר י ב ע ר ב י מ . הנה עיניך הרואות את אשר עשו וסדרו אנשי כה"ג בברכה זו גבורותיו וחכמתו הנפלאה של הבורא ית"ש ויתעלה כפתיחת השקרים של מעלה ובשינוי עתים וזמנים ובסדרית הכוכבים ברקיע ובכל הנהגתו כחכמתו הנפלאה הנזכר בברכה זו וסדרו כל זה כדי לשבח אותו ית"ש ויתעלה ובודאי לשון ברכה פירושה שאנו מכרכים ומשבחים להבורא ית"ש ואם האדם אינו מכוין באמירת השבח כלל אין נקראת ברכה. ונקוט האי כללא בידך אחי ורעי והיה לזכרון בין עיניך תמיד בכדי שלא נצטרך להעלות זכרונו לפניך בפקודת מקום אחר ודי בזה. ומסדר את הכוכבים כו' כרצונו. ז"ל אבודרה"ם ואמר כרצונו כי אין חכם בעולם שידע למה נסדרו על סדר זה ועל החכונה הזאת עכ"ל. ובחתימת הברכה ראוי לכוין גבורות ה' בשמחה עצומה בחכמה נפלאה הזו.

ברכה שניה. אהבת עולם כו'. באמירת תיבות אלו יכנים האדם כלכו אהבת הבורא ית"ש מאוד בשמחה עצומה כנ"ל בברכת אהבה רכה. ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך. יכנים כלכו בשמחה עצומה אהבת תורתו הקדושה ומצותיו הקדושים שניתן לנו כדי שנוכה בהם לחיים הנצחיים. ואהבתך אל חסיר ממבנו לעולמים. יתפלל מעומקא דלבא מאוד. ובחתימות ברכה זו ראוי שיתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה מאד ית"ש ע"ז כנ"ל בברכת אהבה רכה דשחרית ועיי"ש.

קריאת שמע. הנה זה בא למעלה בתפלת שחרית כוונה פשטיות של ק"ש ואין עתה באתי אלא בלשון של זהורית שיוהר לכווין גם בק"ש זו דערביה כל הכוונה הנ"ל. ולא נשנית אלא כשבי"ל דבר שנתחדש בה שכפסוק וקשרתם לאות על יריך כו'. דפרשה הראשונה והשניה אף שאין עתה זמן תפילין ראוי לכוין במחשבתו בזח"ל אני מקבל עלי ט"ע זו של תפילין להניחם למחר בשחרית ובודאי ככוונה זו יעשה נחת רוח להבורא ית"ש וכיחוד אם יכוין אותה בשמחה עצומה. ודי בזה.

ב ר כ ו ת ש ל א ח ר י ה

ברכה ראשונה. אמת ואמונה כו'. פי' כל זאת שאמרנו בק"ש קבלת עול

מלכות שמים כפי' ראשונה וקבלת עול מצות כפי' שניה וכפי' ציצית הוא אמת ואמונה וקיים עלינו כי הוא ה' כו' ואין זולתו ואנחנו ישראל עמו, וראוי לאדם לקבל על עצמו בתיבות אלו מסירת נפש בציור איזה מיתה כשמחה עצומה להראות בזה אמינות אמונתו ביהודו ית"ש ויתעלה. ויאמר כל נוסח ברכה זו במחון וישים לבו ומחשבתו היטיב אל השבח וההודאה על כל הטובות שאנו מספרים כברכה זו שעושה לנו יוצרנו ובוראנו ית"ש ויתעלה בתמידות. הפודינו כו'. המכה בעברתו כל בכורי מצרים כו'. יצייר במחשבתו כאלו הוציא אותנו עם קדוש טהם ממש עכשיו ויתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה מאוד להשם יתעלה ע"ז. ויזהר האדם מאוד בזה כי על קוטב זה נצטוינו בתורה הקדושה למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ואמרו רז"ל ימי חיך הימים כל ימי חיך הלילות ועיקר קיום מ"ע של הזכרת יצי"מ בלילה הוא כברכה זו אף שכבר הזכירו י"ם בפי' ציצית כמרז"ל כברכות ד' י"ב ע"א כל שלא אמר אמת ויצוב שחרית ואמת ואמונה ערכית לא יצא י"ח ועיי"ש בפרש"י וע"כ יש לזהר בזה מאוד. ומלכותו ברצון קבלו עליהם משה כו'. בכאן ראוי לאדם לחשוב בזה"ל גם אני מקבל עלי ועל בני עד סוף כל הדורות מלכותו ואדנותו ית"ש ויתעלה. מלכותך כו'. בא"י גא"ל ישראל. יכוין שהוא ית"ש גואלינו בתמידות וגא"ל אותנו ממצרים ויתן במחשבתו הודאה בשמחה עצומה לו ית"ש על זה.

ברכה שניה. השכיבנו. ותקננו בעצה טובה מלפניך יכוין שיתן השם יתעלה בלבנו עצות טובות ותחבולות איך להנצל מפח יוקש עצת יצה"ר ולעבור אותו באמת ובלב שלם. והושיענו למען שמך. יחשוב למען השכינה הקדושה שהיא עתה בגלות כשבי"ל עונינו. והסר מעלינו כו' והסר שטן כו'. יכוין שיצי"ל אותנו מן הקליפות זמן המזיקין שזמן שלימתן בלילה כי ברכה זו לכך נתקנה כמבואר בזה"ק פ' תרוסה דף ק"ר ע"א. וז"ל צלותא דא איהי לאגנא עלן סגו פחד בלילות כו' ובג"כ אנן מקדימין שומר עמו ישראל לעד אמן פחד דכמה מזיקין וקטרוגין דמשתכחי בליל' ואית לון רשו לנוקא למאן דנפיק מתרע ביתי' לבר ובג"כ אנן מקדימין ושומר צאתנו ובואינו. ועל כל דא מגו דחילא דכל דא אנן מפקרנין גופין ונשמתינן למלכותא עלאה די שולטנא דכולא בירא וע"ד צלותא דערכית בכל לילא ולילא השתא דקרבנין ומרבחן לא אשתכחו. אנן עברין כל תקונין ראנן עברין על רזא דנא עכ"ל. צאו וראו הזו ררך טובה שיבורר בלבו של אדם שלולא עזרתו ית"ש ויתעלה לא היינו יכולים להנצל מהם בלילה מפאת תגבורת שליטתם וניתן להם רשות להזיק ע"כ יכוין במחשבתו כנ"ל. בא"י שומר כו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ראוי לאומרים בכוונה גדולה והם י"ח פוסקים עד יראו עינינו. ומיראו עינינו הוא התחלת הכרכה של המלך בכבודו כו'. וז"ל אבודרה"ם ומפני שהיא סמוכה להשכיבנו לכן אינה פותחת בברוך דהפוסקים של ברוך ה' לא הוי הפסק. יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך כאמת. כלומר ישועתך שנגיל בה היא באמת ע"ש ושכנתי בתוך ירושלים ונקרא ירושלים עיר האמת. ומה היא הישועה זו שנגיל בה נפשנו באמור לציון מלך כו'. ה' מלך ה' מלך ה' ימלך כו'. זה אינו פסוק אלא המלאכים אומרים כך כדאיתא כפרקי היכולת והם כנגד הוה והי' ויהי'. בא"י המלך בכבודו כו'. כלומר מימות המשיח ואילך. עכ"ל האבודרה"ם ואחר הפילת י"ח ועלינו ב' מזמורים הנ"ל כבר בא זכרונם לטובה בתפלת מנחה.

פרק שנים עשר

סדר ק"ש שעל המטה

הנה חיוב ק"ש שעל המטה אף שכבר קרא ק"ש של ערבית בזמנה מכואר בגמרא אריב"ל אע"פ שקרא ק"ש בכה"כ מצוה לקרותה על מטתו עוד אר"א כל הקורא ק"ש על מטתו כאלו אוחז חרב פיפיות בידו שנאמר כו'. עוד אמר ר' יצחק כל הקורא ק"ש על מטתו מויקין כדילין הימנו שנאמר כו'. עוד אמרו בגמרא על מי שלא קרא ק"ש על מטתו נקרא מטתו ממת ארמית ר"ל. ע"כ יזהר כל אדם מאוד בקיש שעל המטה לקרותה ככוונה עצומה כל המזמורים וכל הפסוקים. ועל המטה לאו דוקא אלא פירושו סמוך למטתו בשעה שרוצה לילך לישן כן כתב ב"י. והאר"י ז"ל כתב וז"ל טוב לו שיאמר מעומד לכל הסדר דק"ש שעל המטה כו'. עכ"ל. וראוי לכל ירא וחרד להתנהג כן לקרותה מעומד ועכ"פ בישיבה אך לא בשכיבה על מטתו כי אז קרוב הדבר שיחטפנו השינה באמצע הק"ש ויהי מעוות לא יוכל לתקן ובלא"ה הירודי צריך דוקא מעומד ככל הירודים. וז"ל האר"י ז"ל ומפני שהשינה אחת מששים במיתה כו' וצריך לעשות עצמו כאלו מת וע"י הירודי יפריד החיצוני כו' ואם לא קרא ק"ש מעומד יקום עתה מעומד ויתודה על כל העונות כמיש כנוסח הירודי כו' ויתודה בפרט על אותם שזוכר שעבר עליהם ביום שעבר כו' עכ"ל. וגודל החיוב להתודות בלילה קודם השינה הובא בזה"ק בכמה מקומות וז"ל פ' וישב ד' קצ"א ע"א כד או"ז ב"ג בכל יומא בעי ל"י לאסתמרא מחוכיו בכל יומא ויומא כד אתי לילא בעי לאסתכל ולמבדק בכל מה דעבד כל ההוא יומא בגין דייחוב מנייהו ויסתכל בהו תדיר בגין דייחוב קמי' מארי' כד"א והטאתי נגדי חמיד בגין דייחוב מנייהו עכ"ל. ובפ' קרח ג"כ ד' קע"ח ע"א ז"ל בכל לילא ולילא עד לא ישכב ועד לא נאים בעי בר נש למעבד חושבנא מעובדוי דעבד כל ההוא יומא וייחוב מנייהו ויבעי לעייהו רחמי ט"ט בההיא שעתא כו' וא"לן אקרי מארי דחושבנא עכ"ל. ובפ' צו ד' כ"ט ע"ב ברע"ט ג"כ ז"ל צריך בר נש לקרא בכל לילא קרבן נפשא ורוחא ונשמתא דבעירן קדם ה' ויתודה בכמה מיני וירדון וימלק לון במחשבתיה קרבנא קדם ה' לאפקא לון בקיש לקמי קביה ויפיק רוחי דרפיק בערקין דלבא נפש יכוין בשריפתה ובשחיטתה ובנחירתה דהו נחירון כהניא ההיר ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל. היינו חנק. ותלתא מיתות כו' ויכוין למעבד סקילה כו'. עכ"ל. וביותר צריך האדם להתודות על דברים כמלים שדבר ביום ויקבל על עצמו בלבו תשובה שלימה וגמורה שלא יחזור על זה עוד. כמכואר בזה"ק פ' נשא ד' קכ"א ע"ב. וז"ל ת"ח בשעתא דבני נשא דמיכין ומעמין מעמא דמותא ונשמתא סלקא לעילא קיימא באתר דקיימא ואתכחנת על עובדה דעברת כל יומא וכתבין לה על פתקא מי"ט בגין דנשמתא סלקא לעילא ואסהיד' על עובדוי דבי"ג ועל כל מלה ומלה דנפיק מפומי' בגין דההיא מלה דאפיק ב"ג מפומי' סלקא ובקע רקיעין וקיימא באתר דקיימא עד דאעל לילא ונשמתא סלקא ואחיר לההוא מלה ואע"ל לה קמי מלכא ההיר משוכבת חיקך שטור פתחי פיך וכדין אתרשים ההוא מלה וההוא חובא עלי' דבי"ג ובג"כ אשרי אדם לא יחשוב ה' לו עון אימתי כשאין ברוחו רמיה. עכ"ל. וז"ל בזה"ק פ' נה ד' ג' ע"ב. עבר כל יומא צריך למבדק גופי' מה דעבד בההוא יומא ואי צריך יעשה מיד תשובה עליו קודם שישן עכ"ל. אחי ורעי פקח עיניך וראה גודל החיוב ומעלת הירודי בלילה קודם

יסוד ושרש העבודה

השינה. ויתחיל ויאמר רבון כל העולמים הריני מוחל לכל מי שהכעיס כו' וע"י מחילה זו מתקן נפשו מאוד וגודל מעלת מחילה זו קודם השינה מבואר בזה"ק פ' מקץ ד' ר"א ע"א וע"ש ויעתק שיעור ממקומו מאמר הלז בשער הכולל בעז"ה. ואח"כ אל מלך נאמן שמע ישראל כל הג' פרשיות של ק"ש עם כל הכוונת הנ"ל בתפלת שחרית. וביחוד עם המסירת נפש. ואחר ג' פרשיות של ק"ש יקרא כל הפסוקים והמוזמורים על הסדר שנדפסו בשערי ציון או כסידור של משנת הסידים כי שם נאמר הסדר ע"פ כתבי האריז"ל על סדר הדרגת תיקון עולמות העליונים ותקון נפשו ואחר מזמור יושב כסתר עליון יאמר ג"כ מזמור י"י מה רבו צרי כו' אף שלא נדפס שם. שמומור זה נזכר ג"כ בגמרא גם יאמר השכיבנו כו' בלא חתימה האריז"ל. ובנוסח הוידוי כשיאמר הריני מקבל ע"י סקילה יצייר במחשבתו מיתה סקילה כנ"ל בשע' הא' וכן בכל הר' מיתות ותפלת אנא בכח יאמר במתון ז"ל האריז"ל ואח"כ יזכיר השם דמ"ב בסדר אנא בכח בקול ערב ויתן ריוח בין כל שתי תיבות כיצד יאמר אנא בכח ויפסיק מעט ויאמר גדולת מינדך ויפסיק מעט ויאמר תתיר צרורה וכן עד כלותו ואז יאמר בשכמל"י כחשאי. ע"כ לשון האריז"ל. וגודל מעלת אמירת השם של אנא בכח על סדר זה בק"ש על המטה מבואר בז"ח ד' ע"ב ע"ד. וז"ל שם אב"ג ית"ץ עליהו אתמר שש כנפים שש כנפים לאחד והאי שמא איהו סגולתי דילי' לכסאה לנשמתא כד סליקת לעילא בכל לילא ולילא לאסהרא על עובדין טבין דבינ מלאכי חבלה ומכל מזיקין ורוחין ולידין ושידין ובהן פרחת לעילא. בשתים אתוון מכל שם תכסה אנפהא מנהון. ובשתים אתוון תכסה רגלהא. ובשתי' אתוון פרחת לעילא. ואוף הכי לרוחא ואוף הכי לנפשא עכ"ל.

ובפסוק בידו אפקיד רוחי. יכוין אני מוסר נפשי ורוחי ונשמתי לך הבורא ית"ש יתעלה בפקדון ותיכף יצייר במחשבתו מסירת נפש בציור איזה מיתה. ומסירת נפש בפקדון קודם השינה בפסוק בידך אפקיד רוחי מבואר בזה"ק בכמה מקומות וז"ל פ' במדבר ד' קי"ט ע"א כתיב בידך אפקיד רוחי כו' ת"ח כיון דעאל לילא אילנא דמותא שליט בעלמא כו' וכ"נ בעי לאקדמא ולמפקד בידו' פקדונא דנפשי' כפקדונא דכר נש דיהיב פקדונא לאחרא כו' כך ההוא אילנא בני נשא אקדימו ויהיבין ל"י פקדונא דנפשייהו. עכ"ל. ובז"ח ד' ס"ט ע"ב וז"ל צריך אדם להפקיד נשמתו' ליוצרו וקורא פסוק חד דרחמי כגון בידך אפקיד רוחי פרית אותי ה' אל אמט והואיל והיא בפקדון אע"פ שהיא מחוייבת בכמה חובין הקבי"ה משיב אותו לחיקו של אדם כענין זה צריך להתנהג במדותיו של הקבי"ה וללכת בדרכיו. עכ"ל. ובהקדמת בראשית די"א ע"א ז"ל עימא לב"ג כד איהו סליק בלילא על ערסו' בעי לקבלא ע"י מלכותא דלעילא בלבא שלים ולאקדמא לממסר קמו' פקדונא דנפשי' ומיד אשתויב מכל מרעין כישין ומכל רוחין כישין ולא שלטין עלי' עכ"ל.

ברכת המפיל בא"י כו'. המפיל חבלי שינה. ז"ל אבודרה"ם פ"י חבלי שינה חלקים מחלקי השינה וי"ם חבלי שינה כמו חבלי יולדה שכשארם עומד זמן רב ואינו ישן חבלי שינה וצירים אוחזים אותו ואנו מברכים על השינה מפני שהיא מצרכי בני אדם שמתוך שאדם ישן קמעא עומד ויגע בתורה. ותנומה על עפעפי. ומאיר לאישון בת עין ע"ש יצרנהו כאישון עינו ורצה לומר שכשהאדם חפץ מאוד לישן מחשיך אישון בת עינו וכשישן ומקיץ מאיר אישון בת עינו וזהו ומאיר לאישון בת עין פ"י כשיקום משנתו. עכ"ל האבודרה"ם. וזוהר האדם מאוד לומר הנוסח ומאיר לאישון בת עין כי כן הנוסח בגמרא והובא בטור ג"כ. גם בכהאריז"ל כתוב בתיבות אלו ג"כ כוונה עצומה

ש ע ר ה ב כ ו ר ו ת ש ב י ע י ק נ ז

והאר עיני פן אישן המות. ז"ל אבודרה"ם כלומר שתחזור כי נשמתי ולא תהא שינתי שינת עולם. בא"י המאיר לעולם כלו בכבודו. פי' שמעמידם סמטתם לאור היום לילך כל אחד לעסקיו. עכ"ל האבודרה"ם. יזהר האדם ללמוד קודם שינתו וגודל מעלתה מכואר בגמרא זז"ל פ' משפטים ד' קי"ט ע"ב זכאין אנון ישראל דקרבין רוחין דלהון קרבנין קדם ה' בכל לילא ולילא דרוחא דלהון היא העולה לגבי' אי סליק לה בתורה ובמצוה בתורה דאיהו עשר אסירן כו' זכאה מאן דמליק לה כמצוה כו' כגיני' אתמר בידך אפקיד רוחי וגו' רוח אתפקד כו' עכ"ל ויזהר האדם בעת השכיבה בלילה להכניס בלבו יראת הבורא ית"ש. זז"ל פ' בחקתי ד' קי"ג ע"ב ר' יוסי פתח רגזו ואל חחטאו כו' אבל בשעתא דרמש לילא ובר נש שכיב על ערסו' כמה גרדיני נימוסין מתערין בעלמא ואזלין ושאמין ובני נשא בעאן לארגזי מקמי קביה ולרחל' מני' בגין דלא ישחכה נפשיא בגווייהו וישחזכ מינייהו עכ"ל גם יזהר האדם שלא יישן יחידי בבית כמכואר בגמרא דשבת וכוה"ק פ' בראשית ד' י"ט ע"ב זז"ל אדם מאה ותלתין שנין כו' עד דאתח נעטה ומגו שפירו דילה טעו בני האלהים בתרה עז"א ועז"ל ואולדית מינייהו ומינה אתפשטו רוחין בישינן ושרין בעלמא דאיהו אזלא משוטט' בלילות ואזלא בעלמא וחייכו בבני נשא ועבדי לון דאושדן קרי ובכל אתר דאשכתן בני נשא ניימין יחידאין בביתא שרן עלייהו ואחיד' לון ומתדבקן בהו ונמלי מינייהו תאובתא ואוליד מינייהו ותו פגעין בי' כמרעין ולא ידע כו'. עכ"ל ויפק רצון מה' שוכן מעונה. חן יתן לירידו שינה.

לאר ראשון ואחרון: מקימי דל מעפר וחול: לברך על המוגמר
חלק ראשון היא עולת החול: ובעזר האחד ואין שני. נתחיל
חלק שני: גודר פרץ משובב נתיבות לשבת: היא עולת שבת: